

JIHOMORAVSKÝ KRAJSKÝ NV BRNO

číslo 75, září 1990 ve spolupráci s redakcí JIHOMORAVSKÉHO KRAJSKÉHO NÁRODNÍHO VÝBORU V BRNĚ

Vychází 4x ročně, 24. února, 24. května, 24. srpna a 24. listopadu. Každý číselník obsahuje 12 stran.

Číslo 75, září 1990, 24. února, 24. května, 24. srpna a 24. listopadu. Každý číselník obsahuje 12 stran.

Číslo 75, září 1990, 24. února, 24. května, 24. srpna a 24. listopadu. Každý číselník obsahuje 12 stran.

Boj o Moravu a Slezsko

* ZE ZASEDÁNÍ PLÉNA Jm KNV *

říjen

1990

Dne 25. září 1990 se konalo plenární zasedání **JIHOMORAVSKÉHO KRAJSKÉHO NÁRODNÍHO VÝBORU V BRNĚ.**

Vzhledem k tomu, že na jednání byla vyslovena a přijata zásadní stanoviska ke státoprávnímu uspořádání a k rehabilitaci Moravy a Slezska, vydáváme tento zvláštní zpravodaj.

Aby všichni rodověrní Moravané věděli, jak jsme se chovali, o co jsme usilovali.

Z obsahu:

Úvodní projev předsedy Jm KNV dr. Zdeňka Pfikryla	str. 1 - 15
Diskuzní příspěvky poslanců	16 - 29
Myšlenky z diskuze	30 - 34
Závěrečné dokumenty	35 - 39

ÚVODNÍ PROJEV PŘEDSEDY Jm KNV dr. Zdeňka PŘIKRYLA

Vážené poslankyně, vážení poslanci,
vážené dámy a vážení pánové, vážení hosté,

dnešní plenární zasedání Jm KNV je jedno z posledních. Oprávněně! Neboť KNV jako součást minulého administrativně byrokratického systému řízení politiky, sociálně ekonomické sféry, soustavy vzdělávání, kultury a zdravotnictví ztratil v dosavadních funkcích význam a nemá v demokratickém pojetí výkonu státní moci a správy své reálné místo. Je ztělesněním centralismu, který byl mimo jiné i příčinou zrušení historicky existujícího samosprávného zemského zřízení - Moravskoslezské země. Krajské zřízení 1.1.1949 rozbilo tuto zemi do administrativních celků a později v roce 1960 do dvou tzv. moravských krajů. Jejich hranice rozpůlily Hanou, Valašsko, Vysočinu, k českým krajům byly připojeny moravské okresy Dačice, Svitavy, Jemnice. Historická, hospodářská a kulturní kontinuita přirozených spádových regionů byla nahrazena administrativně vytvořenými okresy. Volené orgány v městech a obcích se změnily ve výkonné články centrálně řízené státní politiky. Rozpisy ukazatelů usměrňující činnost jednotlivých NV podvazovly nejen místní, ale i okresní a krajské rozhodování. Nedařilo se prosadit oprávněné potřeby a zájmy území, mnoho času a energie se utrácelo v málo efektivních rozporových jednáních okresů s krajem a kraje s centrem.

I když se v úzkých mantinelech tohoto rozhodování přece jen podařilo zajistit určitý rozvoj kraje, vedl tento systém jako celek ke stagnaci.

Proto prosazujeme radikální změny a hledáme cesty k efektivnější samosprávě obcí a výkonu státní správy, které by zajistily rozvoj občanské společnosti na základě zákonů respektujících právo občana.

Obrat k základu státoprávního konstituování - občanu a jeho obci - předpokládá oddělení samosprávy od výkonné moci, kvalitativně nové působnosti pro samosprávu i orgány státní správy, nové vymezení postavení obce k orgánům správy i novou definici povinnosti obce k občanům a státu.

Vážené dámy, vážení pánové,

dovolte mi, abych se v širších a hlubších souvislostech spolu s Vámi zamyslel nad významem a podstatou otázek, které dnes budeme posuzovat.

Jakákoliv společenská forma zůstane pouze formou, nebude-li důsledně sledovat svůj cíl a smysl svého bytí. V civilizovaných komunitách se tímto cílem a smyslem stal svobodný občan. Občan je subjekt dění nadaný

souběžně právy i povinnostmi za věci veřejné. Občanská společnost si žádá jako nezbytnou podmínku své existence takový rámec uspořádání společenských vztahů a takové formy vládnutí, které zabrání zneužití moci, která pochází od občana. Dějiny politologie popsaly dva výrazné proudy ochrany a obrany zneužití moci. První z nich, jehož nejvýznamnějším reprezentantem byl Montesquieu, hledali toto zabezpečení v samotných vazbách soustavy státních orgánů, v jejich zárukách a brzdách, druhý - reprezentovaný J.J. Rousseauem - viděl řešení v občanské společnosti, v jejích vazbách na systém politického řízení.

Obě cesty sledují stejný cíl. Obě skýtají řadu podnětů pro společenskou praxi. Chceme-li ale přejít v organizování společenského života od slov k reálným činům, pak je naší povinností soustavně sledovat a pozorně studovat všechny společenské vazby, které existují a s aktivním přičiněním vytvářet podmínky k vyšší lidské emancipaci, v osvobození duchovním i materiálním. Cestu k tomuto cíli spatřujeme v demokracii jako formě vládnutí svobodných občanů. Demokracie však není pouze formou vládnutí, je něčím více, je životním názorem, je způsobem chování i myšlení. Nestačí proto uspořádat vnější vztahy demokraticky, nezměníme-li se sami. Demokracie v nás je základním předpokladem demokratického způsobu vládnutí, a tudíž i plné občanské svobody. Míra politické způsobilosti je dána tím, jak rychle dokážeme společnost ponižovanou a formovanou podle schémat, přetvořit ve společnost samostatně uvažujících občanů nadaných stejně právy jako i odpovědností k plnění povinností.

Demokracie jako forma vládnutí má svoji stránku subjektivní, k níž patří postoj a chování občana, a stránku objektivní, kterou tvoří celý politický systém, pluralita politických stran, zákonem garantovaná občanská práva a v neposlední řadě také mechanismus strukturování státních orgánů, jejich výstavba, dělba moci v horizontále, ale i vertikále apod.

Totalitní prostředí, v němž jsme žili, deformovalo naše představy o demokracii a v nejednom případě je posunulo toliko do oblastí svobodných voleb. Demokracie, má-li se stát věcí všech, jimž je určena, má ale daleko bohatější spektrum a je naší povinností toto spektrum nejen definovat, ale současně konfrontovat s každodenní realitou střízlivě a kriticky, protože střízlivost a kritičnost jsou známky svobodného ducha, osvobozeného od slepé kultovní víry v dogmata a názory, byť by byly sebelépe míněny. Tak např. svobodné volby, jako nesporný symptom a podmínka demokracie, jsou do značné míry závislé na hierarchii hodnot občanů, která se časem vyvíjí a mění. To co bylo považováno za významnou hodnotu v systému totalitního vládnutí a která se setrvačností přenesla i do dob ranné demokracie, nemusí platit ve stejné míře v době, kdy si občan začne více uvědomovat sám sebe.

Neméně významnou hodnotu demokracie je odpovědnost. Složitě vztahy, které v moderní společnosti vznikají, jí kladou na první místo. S pocitem odpovědnosti musí každý z nás nahlížet na věci kolem sebe při jejich posuzování a rozhodování. Myslím, že ne všichni si tento nový znak demokracie dost dobře uvědomujeme. I tady se projevuje setrvačnost totalitního systému, kde odpovědnostní vztahy byly v důsledku vysoké centralizace a nevyjasněných kompetencí zahaleny do tajemné roušky.

K demokracii neodmyslitelně patří opozice, bez níž jakkoliv dobře míněný společenský systém degeneruje a upadá. Neexistence opozice činí každý demokratický politický systém disfunkční. Opozici ale lze potlačit nejen cestou právní a ekonomickou i morální. Neustálé demagogické překrucování opozičních stanovisek, opovrhování a osobně zaměřené útoky proti názorům oponenta jsou nejlepším způsobem k umlčení opozičních názorů, a tím současně i k ohrožení samé podstaty demokracie.

Páteří demokracie je veřejné mínění, které nemůžeme nebrat v úvahu. Veřejné mínění obráží postoje a nálady občanů, které jsou do značné míry formovány jejich hodnotovým světem a ovlivňovány hromadnými sdělovacími prostředky. Podceňování názorů veřejnosti zákonitě vede k jejich radikalizaci. Nedílnou součástí demokracie je důvěra. Demokracie, jako systém vládnutí, je bez důvěry v občana nemyslitelná. Důvěra - to je bezpečné sociální klima, důvěra je stav duše svobodného občana, v němž natrvalo zvíťází pozitivní postoj k životu, aniž by pociťoval potřebu permanentní revoluce, která vnáší zmatek, nenávist a bourá téměř vše, co jí stojí v cestě a je pouze věcí ideologie za co se schovává. Demokracie je i aktivita občana a tu nelze probudit nenávistí, ale důvěrou a svobodou v jednání i konání.

Pojem totalita je výraz, který se dnes vyskytuje snad nejčastěji v politických komentářích i úvahách politologů. Stejně jako demokracie má i totalita celou řadu symptomů, které ji charakterizují a namnoze napovídají o zdrojích a stupni nebezpečnosti této obávané společenské choroby.

K nesporným znakům totality patří centralismus a koncentrace moci, která soustředěná v rukou jednotlivce či úzké skupiny bez kontroly veřejností nejen degeneruje, ale plodí další zla, která vyvolávají nepřehledný řetězec příčin a následků.

Tyto i další okolnosti musíme mít stále na zřeteli, chceme-li naplnit naše předsevzetí o demokratické společnosti, chceme-li ideu demokracie přenést ze světa slov a představ do života. Demokracie se nestane demokracií, budeme-li o ní pouze mluvit. Každý z nás vlastním příkladem musí přispět k demokratické proměně našeho myšlení i našeho jednání, zejména však ti, kteří slovem psaným či mluveným tváří lidského ducha. Diktátorské chování k demokracii nepatří.

Souběžně a nedílně s vnitřní proměnou musíme úzkostlivě dbát o naplnění druhého předpokladu demokracie, tj. o to, aby i strukturování státních orgánů, jejich vzájemné vazby a vztahy byly přirozenými brzdami zneužití moci. Proto musí být jedním z požadavků demokracie i obrany demokracie taková dělba moci v horizontální i vertikální úrovni a tomu odpovídající struktura orgánů, která nedovolí centralismus a s ním spojená ostatní rizika. V horizontální úrovni je dnes už klasicky známá dělba moci zákonodárné, výkonné a soudní. V úrovni vertikální je společensky nezbytná efektivní decentralizace moci vytvářením menších územních autonomních jednotek, v jejichž úrovni se rozhoduje s konečnou platností o vymezených oblastech společenského života.

Tento druhý předpoklad demokracie je v demokraticky vyspělých civilizovaných zemích běžným jevem a nalezl konkrétní platformu např. ve Spolkové republice Německo a sousedním Rakousku, kde spolkové země vykonávají značný rozsah správy a mají i potřebnou samosprávu jako podmínku naplnění vlastní územní identity.

Samospráva jako systém řízení, v němž má občan právo rozhodovat o sobě, se stává v posledním období, díky moravským iniciativám, velmi často užívaným pojmem. Stojí proto za to se nad tímto slovem zamyslet, aby se nestalo nakonec výrazem bez konkrétního obsahu. Samospráva má svou genezi v nezadatelném postavení svobodného občana. Je takovým uspořádáním věcí veřejných, kdy občan má právo své věci spravovat sám, s konečnou platností rozhodovat o svých záležitostech, aniž by byl jakkoliv manipulován státní mocí. Samospráva je charakteristická zejména tím, že

- určité společenství občanů, např. obec, rozhoduje o svých věcech bez vnějších zásahů. Žádná jiná moc nemá právo občanům diktovat svou vůli,
- objektem rozhodování jsou společné zájmy určitého kolektivu,
- občan na výkonu správy veřejných věcí sám bezprostředně, a kde to není možné pak prostřednictvím svých zástupců-poslanců, participuje.

Chápeme-li samosprávu jako významnou hodnotu demokracie, pak otevřeně říkáme, že její realizace musí být v určité proporcii s jinými hodnotami. Její význam nechceme nadřazovat nad jiné hodnoty občanské společnosti. Na druhé straně ale tvrdíme, že demokracie nemůže existovat bez samosprávy. Funkčnost samosprávního postavení občana není určena jen momentem humánnosti a demokratičnosti, ale také efektivností řízení, protože jediným zdrojem duchovního a materiálního bohatství je svobodný občan v podnětném vnějším prostředí, které iniciuje člověka k tvůrčí práci.

Předpokladem samosprávy je důsledná decentralizace moci na nižší územní jednotky než je stát či republika. Decentralizace, tj. přenesení moci a rozhodování na nižší články, vytváří na jedné straně podmínky

pro iniciativu, činí z těchto článků samostatné subjekty společenského dění nadané nejen pravomocí, ale i tomu odpovídající odpovědnosti za stav svěřených věcí. Na straně druhé pak umožňuje centrálním orgánům soustředit se na výkon z hlediska státnosti nejdůležitějších otázek. Decentralizace vyjádřená samosprávou určitých územních celků je přirozenou hradbou proti byrokratickému centralismu, protože centralismus nemůže ve svých důsledcích být nikdy jiný než právě byrokratický, odtržený od života a lidí. Centralismus postupem času přechází podle Parkinsonových zákonů do samoučelné podoby a je zdrojem nejrůznějších deformací. I Roger Scruton definuje totalitní stát jako takový, který nepřipouští existenci autonomních institucí a podřizuje své kontrole cíle a fungování všech uskupení i samu příslušnost k nim.

Vážené dámy, vážení pánové,

upřímný zájem o demokratické uspořádání nemůže a nesmí být deklarován jen slovy, byť by byla sebelépe míněna. Hloubku a opravdový smysl jakýchkoliv záměrů, tedy i demokratických, lze měřit jenom konkrétními činy. V případě demokracie to znamená mít přirozenou potřebu chápat všechny podmínky a předpoklady demokracie v jednotlivostech, vcelku i v jejich vzájemných vazbách, mít odvahu i upřímný zájem je postupně uvádět do života. V opačném případě se nedostaneme dál než k bráně slibů a slov, jež bude slovně sice otevřena dokořán, ve skutečnosti ale zůstane zamčená na sedm západů.

Samospráva neoslabuje a ani nemá v úmyslu oslabovat jakýmkoliv způsobem stát. Samospráva znamená tudíž důmyslnou dělbu práce mezi územními jednotkami. Platí-li, že základem státu je z občanského hlediska spořádaná rodina, pak z územního hlediska jím je prosperující samosprávná obec a země. Jestliže jsme se všichni shodli na potřebnosti a užitečnosti samosprávné obce, musíme stejně pochopit, že k tomu, aby obec byla vskutku samosprávnou, je třeba vytvořit a vytvářet řadu vnitřních i vnějších podmínek a předpokladů. Samosprávná obec nemůže úspěšně fungovat ve vnějším prostředí ovládaném centralistickým způsobem řízení. Dříve či později začnou tyto metody prorůstat i do života obcí a ze samosprávy zůstane prázdný pojem. Samosprávu obce lze uskutečňovat a rozvíjet toliko v takovém prostředí, které nejen princip samosprávy respektuje, ale přímo akceptuje jako jí vlastní metodu řízení a organizování.

Územní regionální samospráva má ale také svůj význam kulturní a etnický. Teprve v takto organizovaném regionálním společenství nalézá skupina stejně etnický a kulturně citících občanů svoji identitu. Regionální samospráva má i své ekonomické opodstatnění. Pouze ve samosprávném regionu lze realizovat princip ekonomické soběstačnosti a zabezpečit tak prosperitu území i obcí bez vnějších, mnohdy subjektivních administrativních

zásahů státu. V podstatě nejde o nic víc a o nic méně než světit obcím a regionům správu věcí, o nich mohou samy nejlépe a nejefektivněji rozhodovat.

K samosprávě obcí a regionů nestačí tedy jenom úplná a na vysoké právní kultuře zpracovaná legislativa. Stejně potřebná je i ekonomická soběstačnost samosprávných území vycházející z důmyslné soustavy daní, poplatků a v neposlední řadě i podnikatelských iniciativ. Máme představu, že samosprávné území nesmí vystupovat pouze jako výběrčí daní, ale jako aktivní subjekt a organizátor hospodářského života na svém území, který bude nadán pravomocí pružně stanovit výši i rozsah daní a poplatků včetně doplňkových daní, a tak bude podněcovat anebo utlumovat rozvoj určitých hospodářských aktivit.

Bez ekonomické soběstačnosti nelze zásadně mluvit o samosprávě. Proto důsledně požadujeme, aby ústřední orgány státní správy se touto otázkou zabývaly komplexně za účasti zástupců zdola a veškeré práce v oboru daní, poplatků a místního podnikání urychlily.

Dámy a pánové,

princip samosprávy nalezl pochopení při strukturování a vymezení pravomocí obcí, i když ještě nelze hovořit o samosprávné obci v pravém slova smyslu. Názory a přístup ústředních orgánů se však různí, jakmile usilujeme o obecnější a širší uplatnění samosprávy. Již v 1. memorandu poslanců Jm KNV, schváleném 15. února 1990 na plenárním zasedání Jm KNV, jsme se přihlásili k obnově samosprávy pro historické země Čechy, Moravu a Slezsko, s možností postavení hlavního města Prahy na úroveň samosprávné země. K tomuto úsilí máme několik důvodů, z nichž na prvním místě bych chtěl uvést více než 800 let starou tradici zemské moravské samosprávy, a optimální variantu územního členění, která odpovídá praxi sousedních zemí, s nimiž nás pojí dlouholeté pouto právní kultury - Rakouska a Spolkové republiky Německo - i samosprávu dřívějších historických zemí Koruny české.

V této souvislosti považuji za nutné připomenout, že podmínkou sjednocení obou německých států bylo mimo jiné vytvoření zemského zřízení v NDR. Lze proto důvodně předpokládat, že princip unifikace státních a samosprávných systémů bude jedním z nezbytných předpokladů nové Evropy.

V souladu s právním řádem, právní kulturou vyspělých zemí i vlastními zkušenostmi před rokem 1949 pokládáme za optimální, aby jak správa, tak i samospráva byla členěna do dvou úrovní. Zatímco u správy, která by byla vykonávána správními úřady by bylo členění okres - země, u samosprávy by byla obec, reprezentovaná obecním zastupitelstvem a země

zastoupená zemským sněmem.

Ve svých úvahách o zemském uspořádání jsme také čerpali ze stále platící moudrosti řeckého filosofa Aristotela, který za optimální správní struktury považuje takové, které vycházejí z tradice a přitom vyjadřují budoucnost. Zemské uspořádání v historických zemích existovalo až do roku 1949 - tedy tradice je zde více než zřejmá. Budoucnost spatřujeme v integrované Evropě, jíž musíme přizpůsobovat nejen právo, ale i ekonomiku.

Zemská samospráva splňuje i další podmínku, kterou vidíme v ekonomické soběstačnosti. Žádný jiný region tento požadavek nemůže splnit. Strukturování administrativní a samosprávní podle jiných kritérií, např. do oblastí, tento požadavek nespĺňuje, a protože půjde vždy na rozdíl od zemí o území uměle vytvářené, vyvolá tato varianta zcela zákonitě kontraverzi. Otevřeně říkáme, že se chceme navrátit i územním členěním do dob demokracie, nikoliv do roku 1949, kdy rovněž podle jakýchsi ústředím vykonstruovaných kritérií se měnila racionálně fungující státní správa a dílem i samospráva v oblastní systém pro naše země cizí.

V neposlední řadě jsme při formulování návrhu zemského zřízení pamatovali na etnické a kulturní zvláštnosti moravského regionu. Ve volbách se vyslovilo pro samostatnost Moravy více než 1 milion voličů, a přičteme-li k tomu skutečnost, že všechny rozhodující politické síly tento požadavek zařadily do svých volebních programů, pak požadavek na samosprávné uspořádání Moravy, který lze realizovat zemským zřízením či spolkovou zemí, podpořilo zhruba 80 - 90 % obyvatel Moravy. Moravanství je proto spravedlivým voláním jednoho z několika regionů našeho státu po spravedlivém uspořádání státní správy a samosprávy, které zaručí, aby výsledky práce obyvatel Moravy a Slezska zůstávaly po nutných odvodech tam, kde se vytvoří, aby lid Moravy a Slezska sám spravoval záležitosti, o nichž může nejlépe on sám rozhodnout. Morava nebyla a nechce ani dnes být zdrojem rozporů, chce být svorníkem mezi českým a slovenským národem. Nutno ale poznamenat, že netaktní, někdy až bezohledné připomínky z centra mohou do budoucna vyvolat v citění, náladách i politickém programu stran a hnutí radikálnější proudy, než tomu bylo doposud. Znevažování oprávněných požadavků není argument, je pouze olejem do ohně. To, prosím, aby bylo s veškerou vážností vzato na vědomí. My, jako představitelé kraje, chceme-li dostát své povinnosti, musíme vyjadřovat, hájit a prosazovat hlas našich občanů, a ten je v otázce zemského uspořádání téměř jednoznačný. Jakákoliv jiná varianta by pro nás byla ústupem od toho, co občané na Moravě žádají.

Dámy a pánové,

touto obecně teoretičnější částí jsem sledoval cíl podat v rámci možností hlubší vysvětlení toho, co jsme zakotvili už do Memoranda v únoru t.r. Přál bych si, aby požadavek na moravskou či moravskoslezskou samosprávu byl chápán jako logické vyústění projevu demokracie v širších souvislostech. Bez tohoto vysvětlení požadavky Moravy mohou u nezavěšeného, povrchně a tendenčně informovaného občana budit dojem jakéhosi separatismu či šovinismu bez dalších logických vazeb a hlubší podstaty.

Dovolte mi proto připomenout některá důležitá období z historie. V roce 1949 bylo jednostranným aktem zrušeno zemské zřízení. Od té doby, v důsledku nesprávného a administrativního rozhodnutí, dochází k častým změnám, které pod pláštíkem společenskoekonomického pohybu měly krýt chyby a omyly. Nová ústava z roku 1960 problém neřešila a administrativně vymezené územní celky - kraje se staly součástí centralistickobyrokratického systému řízení společnosti. Centralismus jako metoda řízení byl zcela v područí subjektivních představ několika politických a státních představitelů. Tento systém nejen demotivoval územní jednotky a jejich obyvatele, ale vyvolal také neodůvodněné disproporce mezi jednotlivými kraji. Bylo proto zcela pochopitelné, že Pražské jako v roce 1968 se stalo nadějí Moravanů a Slezanů, která se projevila v úsilí po novém a spravedlivějším samosprávném uspořádání historicky, ekonomicky i etnicky zdůvodněných územních regionů - zemí. Proč se tak nestalo je věcí dnes už natolik známou, že není třeba ji znovu opakovat.

V roce 1968 se částečně podařilo narovnat vztahy mezi Čechy a Slováky přijetím ústavního zákona o čs. federaci. Národnostní princip, který v ústavní listině v plné míře převládl, nemůže být dnes jediným kritériem, podle něhož lze posuzovat a řešit otázky samosprávy a správy. Zkušenosti a příklady zemí, kde tento princip byl jako jediný akceptován, ukazují na řadu závažných problémů. Za zmínku stojí uvést SSSR a Jugoslávii.

Už v polovině prosince minulého roku byla otázka Moravy nastolena u kulatého stolu rozhodujících politických sil v kraji. Začala tak nová etapa v hledání východisek při důsledném uplatnění principu samosprávy. Proces nového hledání a uvědomění si závažnosti celé problematiky se zpočátku vyvíjel v nejrůznějších iniciativách a představách, jejichž programy, postoje i přístupy nebyly jednotné a někdy byly dokonce protichůdné. Bariéra centralistickobyrokratických praktik, která nese rozhodující podíl na deformacích v uplynulých letech, se od samého počátku jeví jako téměř nepřekročitelná. Setrvačnost metod stimulovaná pudem sebezáchovy, činí opravdové divy. Hledají se nejrůznější důvody jak oddálit racionální řešení. Jednou zahalený do posvátného hávu státní integ-

rity, podruhé jsou skryty za ekonomickými či jinými výsostně nedotknutelnými ohledy, jež jsou byrokratickou mašinerií předkládány zastupitelským sborům, které jako demokraticky zvolené orgány, se mají stát formálně místem, které jakékoliv jiné než ústředními správními orgány zpracované a předložené návrhy zamítnou.

Dámy a pánové,

ke sjednocení nejrůznějších stanovisek ve věci země Moravskoslezské výrazně napomohlo Memorandum poslanců Jm KNV schválené na plenárním zasedání v únoru t.r. Memorandum se stalo společným východiskem ke zpracování dalších podkladů. Ve snaze sjednotit postup všech orgánů a institucí zabývajících se touto otázkou, podpořili jsme v uvedeném Memorandu vytvoření odborných komisí na úrovni centrálních orgánů. Četná jednání, doporučení a návrhy během uplynulých sedmi měsíců nakonec vedly k tomu, že vláda ČR ustavila v září komisi, v níž ovšem zástupci Moravy a Slezska jsou zastoupeni pouze Společností pro Moravu a Slezsko a děkanem právnické fakulty Masarykovy univerzity. Zásadní nesouhlas byl vyjádřen ústředím s tím, aby v komisi byl zástupce či pracovník KNV. Takovýto postup pokládáme za diskriminační a neobjektivní, protože jedině odborník z územní státní správy může být opravdovým přínosem nebo konstruktivním oponentem při přípravě návrhu zemského uspořádání.

Uplynulých sedm měsíců je charakterizováno, jak jste jistě vypozařovali, licitacemi a neústupným odporem centrálních úřadů, zejména ministerstva vnitra ČR. Přitom my požadujeme jen to, aby reforma státní správy a samosprávy byla řešena komplexně a úplně, s cílovým a konečným záměrem. Aby se přihlédlo ke všem racionálně zdůvodněným faktorům, které organizaci samosprávy a státní správy, zejména pak její funkčnost budou do značné míry podmiňovat. Pokládáme v této souvislosti z hlediska potřeb občanů i rozvoje regionu za nepřijatelnou variantu, kdy samospráva, a to ještě v omezeném rozsahu, je soustředěna pouze do obcí a výkon státní správy je převážně soustředěn do okresních úřadů, přičemž nadřízenou instancí je až vláda ČR. Nedokážeme si představit návaznost uvedených stupňů státní správy a organizaci jejich práce, když Praha je vzdálená od některých obcí a okresních měst 400 i více kilometrů. Oprávněně si klademe otázku, jak efektivní, nákladná a kvalifikovaná bude takováto státní správa. Jak se bude rozvíjet samospráva obcí, v systému řízeném centralisticky. Ústřední orgány se tak dostanou vlastním přičiněním do úlohy operativních orgánů, vyřizujících věci, jež dříve, se znalostí terénu a místních podmínek, vyřizovaly KNV. Smysl každé reorganizace je v racionalizaci a vyšší účinnosti práce. Máme důvodné obavy, že reorganizace navržená ministerstvem vnitra ČR bude mít výsledek opačný.

Dámy a pánové,

v materiálech jste obdrželi návrh zákona o zemském zřízení i jeho zdůvodnění.

Proto se chci vyjádřit jen ke čtyřem konkrétním okruhům otázek, které vyvolávají nedorozumění.

Za prvé: k centralismu

Snahy o soustředění státní moci a správy na ústřední orgány do Prahy jsou po rozhodnutí o zrušení soustavy NV takového rozsahu, že předčí dobu nejtuzšího centralismu, který jsme zažili v uplynulých 40 letech; dokonce by se dalo tvrdit, že koncepce některých ministerstev by udivily i absolutistickou vládu někdejšího rakousko-uherského mocnářství. Příklad za všechny: Ministerstvo práce a sociálních věcí si představuje novou organizaci tak, že bude z Prahy řídit 84 úřadů práce a stejné množství útvarů sociálního lékařství po stránce mzdové a metodické. Přitom se v sídlech dosavadních krajů vytváří i správy sociálního zabezpečení. Další ústřední orgány chtějí řešit situaci, která by vznikla centralizací řídicích funkcí v Praze částečně tím, že by v sídlech dosavadních krajů byly zřízeny expozitury, které by zabezpečovaly některé činnosti vyžadující prostorovou koordinaci, např. regionální a územní plánování, tvorbu a ochranu životního prostředí, finanční hospodaření, tvorbu rozpočtu a podobně. Konkrétní zájem projevilo MF ČR a ministerstvo životního prostředí. Odložením projednávání zákona o okresních úřadech se zpomaluje i vytváření expozitur a dalších pracovišť.

Zrekapitulujeme-li uvedená fakta, můžeme konstatovat, že ačkoliv jsme soustavně ujišťováni o nezbytnosti decentralizace moci, jsou ze strany ústředních orgánů státní správy činěny zcela konkrétní kroky, které vedou:

- a) k likvidaci všech prvků územní samosprávy, a to jak krajské, tak i okresní - na okresech se počítá toliko se správními úřady. Tento stav nepamatuje Morava za celou svou historii.
- b) k nebývalé centralizaci moci ústředních orgánů státní správy
- c) k tvrdému resortismu ve výkonu státní správy, protože státní správa má být podle představ ústředních orgánů zajišťována jenom po vertikále,
- d) k prohloubení administrativní náročnosti a subjektivismu, jakožto znaků vlastních každému centralizačnímu úsilí,
- e) k přenášení lokálních konfliktních situací až do úrovně vedoucího ústředního orgánu - ministra, který jediný bude spor řešit,
- f) k výraznému oddělení výkonu státní správy občanům a organizacím, protože druhoinstanční rozhodnutí budou vyřizovat ústřední, tedy pražské

orgány státní správy.

Kde se budou občané nebo okresní zastupitelstva dovolávat řešení svých problémů? Na ministerských expoziturách nebo přímo na ministerstvech. Jen Jihomoravský KNV vyřizuje průměrně ročně přes 10 000 odvolání. Předložení odvolání je často spojeno i s cestou na odvolací úřad, příští rok tedy do Prahy.

Věcné řešení se oddálí pro občana, obec, organizaci i podnikatele. Vyřízení záležitosti bude probíhat prostřednictvím okresních úřadů, nápravou nedostatků, které zjistí okresní zastupitelstvo v činnosti okresních úřadů bude moci zjednat jen centrum. Takový způsob řízení a kontroly může vést jen k enormnímu růstu aparátu v centru a k rozhodování od zeleného stolu. Tato situace nás naplňuje rozhořčením.

Za druhé: k ekonomickým otázkám

Uplatnění tržního mechanismu změní současný stav a představy o efektivnosti, zdrojích, přerozdělovacích procesech, subvencích, o nichž se vedou rozporné a často akademické diskuse.

V okresech a aglomeracích budou občané požadovat řešení velkých projektů rozvoje území. Orgány z moravskoslezského území se např. nevyhnou požadavku na dořešení vodohospodářských poměrů, energetického komplexu vlivu životního prostředí na zdraví v průmyslové aglomeraci ostravska a brněnska, na vytváření pracovních příležitostí i systému rekvalifikací a dalších.

Před občany stojí rozhodnutí o všech základních otázkách ekonomického rozvoje země. Budou to oni, kteří ponese rizika a musí si za ně také odpovídat. Proto tak těsně souvisí řešení ekonomických problémů rozvoje země s navrhovaným pojetím samosprávy a zemské správy.

Proto zdůrazňujeme myšlenku ekonomické "startovací čáry země". Využijme rozmístění základny průmyslu, zemědělství a služeb k prognózám s vědomím, že je stejně přehodnotí nastolené zbožně peněžní vztahy. A dejme jako občané okresním zastupitelstvům starostů obcí a zemského sněmu mandát k vytváření takových podmínek, aby Morava a Slezsko přispěly k zotavení ekonomiky a pozitivnímu obratu v životní úrovni.

V tomto směru se ekonomické problémy úzce spojují s navrhovaným státoprávním uspořádáním.

Za třetí: k charakteru návrhu zákona o zemském zřízení

Návrh by měl podle uznávaných legislativních pravidel definovat celou řadu dalších jevů, skutků i vztahů. Nečiní tak právě proto, že je pojat jako "zakladatelský dokument", jehož konkrétní náplň vyjít od zvolených zástupců občanů tedy od poslanců Čech, Moravy a Slezska či města Prahy z ČNR a okresních zastupitelstev. Chceme se ubránit podsouvání představ a projektů,

na které neznáme názory budoucích poslanců, obcí i okresních zastupitelstev. Jsme přirozeně schopni předložit naši představu o konkrétní náplni práce zemského sněmu, členů zemské vlády, její početnosti a vztazích k zemskému úřadu. Můžeme formulovat náš názor na vztahy zemských orgánů k okresním úřadům, na jejich členění i vztahy k samosprávným orgánům obcí. Víme, že by měl zákon mít zrušovací klauzuli atd. To vše však musí být výsledkem pracovních jednání, při nichž dojde ke shodě o rozsahu působnosti a vztahů ČNR a vlády ČR k zemím. Doufáme, že předložení našeho návrhu zákona k projednání dá věcem potřebnou dynamiku.

Nelze se vzdát určitých principů, je nezbytné v krátkém čase schválit zákon o zemském zřízení, který

1. vymezí strukturu orgánů zemského zřízení, jejich působnost a způsob ustavení,
2. schválí v návaznosti na tento zákon "statut země", který musí vzejít z jednání poslanců zemí s Českou národní radou, českou vládou a v některých vymezených problémech prostřednictvím české vlády i s vládou federální. Statuty zemí vyjádří zásady územní organizace a správy, vztahy samosprávných orgánů ke státní správě, řídicí vztahy orgánů republiky k zemím včetně vymezení rozsahu jejich působnosti v území,
3. ponechá zemským sněmům otázky, které musí být plně v jejich pravomoci ať již jde o určení hlavního města země, sídla zemských sněmů, vlády, úřadů i dalších institucí se zemskou působností. Pokud se poslanci nedohodnou, vyhlásí k těmto otázkám zemské referendum, v němž rozhodnou občané.

Za čtvrté: k problému národnosti

Jako většině občanů Moravy je pro nás absurdní myšlenka odcizení Moravy a Slezska Československému státu, tedy to, co tvoří podstatu tzv. separatismu. Považujeme za nepřijatelné licitace s "moravským národem". Nevidíme v tom základ pro uznání samosprávného postavení Moravy a Slezska v ČSFR, jako rovnoprávného článku federace. Nechceme se vklínit do národního dualismu argumenty o tom, že ještě jednomu národu jsou upírána jeho práva. Naše stanoviska k této otázce jsou jasná. Historický boj proti germanizaci našich zemí byl zápasem o češství. Národní obrození a česká politika před vznikem Československa v roce 1918, v době mezi válkami i v době války byla bytostně spjata s programem Československé republiky jako celku, v němž vedle sebe žijí bratrské národy, národnosti, občané zemí. Vyjadřoval to i princip samosprávných zemských orgánů v Čechách, na Moravě a Slezsku, Slovensku a Podkarpatské Rusi.

Ani bezprostředně po válce, po roce 1945, ani po roce 1948 se moravanství neprojevuje jako cílevědomá národní síla. Teprve později se formuje jako reagence na centralistické direktivní řízení, poškozující

zájmy a potřeby obyvatel na potlačování svébytného rozvoje, na přezíravost ke společenskému kulturnímu historickému vývoji Moravy.

Jde o závažné a zásadní otázky. Postoj člověka k otázce národní příslušnosti nelze ani vrchnostensky přecházet ani nedoceňovat. Náš poslanecký sbor neformuloval do Memoranda program prosazení moravské národnosti. Je to věc cítění občanů Moravy a Slezska, jejich osobního či skupinového sebeuvědomění i postoje.

Je nesporné, že zejména na jižní a střední Moravě je vztah k moravské zemi hlubší a identita moravanství silnější. Velká část občanů se identifikuje jako Moravané a tuto identitu chápou jako národní. Je to dáno i hlubokou tradicí založenou kompaktním osídlením, v němž se neprojevuje statisícová migrace jak ji známe z pánevních oblastí Ostravska.

Dnes po 42, ale i více letech mlčení o těchto otázkách, se projevují politické důsledky. Je však třeba je chápat jako reálné postoje lidí, kteří chtějí mít právo hospodařit ve své zemi, rozhodovat o jejím zvelebení a také za svá rozhodnutí nést plnou odpovědnost. Cílem je posílit ekonomickou a duchovní jednotu Československého státu a životní úroveň lidí, kteří v něm žijí.

Bude-li se moravanství dále rozvíjet v podmínkách demokratické společnosti i prostřednictvím společenského hnutí i stran, jistě přispěje k obohacení poznání naší historie i pochopení úkolů dneška. I v tomto směru vytvoří zemské zřízení podmínky ke společenskému a kulturnímu rozvoji, který by měl přispět k tolik požadovanému hledání identity a smyslu české politiky v současných podmínkách i v procesu formování nové Evropy.

Současný vývoj v řešení otázek samosprávy Moravy a Slezska charakterizuje snaha centra odložit řešení návrhu na zemské zřízení až do přijetí ústav zákonodárnými sbory. Argumenty pro tento odklad nejsou nebo jsou povrchní. Navrhovaný zákon ČNR o zemském zřízení upravený podle záměrů zákonodárných sborů lze přijmout, neboť spojuje požadavky demokratizace a efektivnosti státní správy s principy územní samosprávy.

Položme si otázku, co dělat v situaci, nedojde-li k prosazení návrhů k jejichž podstatě se kladně vyjádřilo přes milion voličů ve volbách do zákonodárných sborů. Bude zřejmě nezbytné vyjádřit podporu další činnosti poslanců z Moravy a Slezska, kteří za samosprávnou Moravu a Slezsko usilují a zformovat i kolektiv lidí z našeho poslaneckého sboru, kteří budou ochotni se v těchto otázkách dále angažovat.

Nemůžeme přerušit práce, které směřují k přípravě podkladů, pro zástupce Moravy v pracovních komisích pro zemské řízení, při přípravě ústav i pro budoucí zemský sněm.

Musíme zachovat kontinuitu pracovního styku představitelů okresů, regionálního moravskoslezského sdružení měst a obcí, zajišťovat soustavu informací, které by umožnily představitelům moravských měst, obcí i okresů orientovat se ve vývoji situace a dávat podněty tisku.

Obracíme se v tomto směru i na vedení současné Matice moravské a Matice slezské, aby zvážily dosavadní funkce a postavení těchto institucí a postavily je na širší základ cílevědomého odborného i organizátorského úsilí, které by završilo dosavadní vykonanou práci ve prospěch samosprávy Moravy a Slezska.

Dámy a pánové,

otázka samosprávy země Moravskoslezské se společným úsilím všech zainteresovaných, zejména Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnosti pro Moravu a Slezsko, dostává do popředí našeho veřejného dění. Je potěšitelné, že obnova země našla plné pochopení u řady významných kulturních činitelů i představitelů církví. Nechceme a nežadáme nic víc, než aby naše nejvyšší zastupitelské sbory a vláda ČR vycházely ze svých dřívě přijatých usnesení a prohlášení, v nichž se požaduje rehabilitace země České a Moravskoslezské. Nežadáme nic víc, než aby všichni poslanci politických hnutí a stran zvolení na Moravě a ve Slezsku plnili to, k čemu se ve svých volebních programech zavázali.

Vzhledem k tomu, že KNV a ONV ukončí činnost dnem voleb, tj. 24. listopadu t.r., vznikne poprvé v historii Moravy a Slezska bezprecedentní stav, kdy na tomto území přestanou působit samosprávné orgány s nadobecní působností. Připadá nám to paradoxní, ale je tomu tak. Zatímco od roku 1949 působily s omezenou působností na Moravě a ve Slezsku administrativně vytvořené orgány nadané některými funkcemi oblastního rozvoje, od 24. listopadu 1990 nebude existovat ani toto. Takový stav pokládáme nejen za nepřiměřený, ale i neúnosný, a proto požadujeme, aby vláda ČR neprodleně ustavila k 1. lednu 1991 zvláštní orgán, který by zajistil plynulý přechod k zemskému zřízení, k jehož ustavení by mělo dojít v průběhu roku 1991. Chceme navrhnout a doporučit Severomoravskému KNV, abychom se v měsíci říjnu sešli všichni na společném zasedání a jako nejvyšší zastupitelské sbory moravských krajů a Slezska projednali tyto otázky a zaujali k nim společné stanovisko.

Obracíme se na politické strany a hnutí, které do volebních programů zařadily i program moravskoslezské zemské samosprávy, aby postupovaly prostřednictvím svých poslanců v zákonodárných sborech v intencích předvolebních slibů a volebních programů.

Vážené dámy, vážení pánové,

nedávno jsem četl, že prý se užívá pojmu "zemské zřízení", aniž by byl jasný jeho obsah. I na tento útok odpovídáme klidně a věcně. Zemské zřízení je rámcově vymezeno v návrhu zákona o zemském zřízení, který jste obdrželi s pozvánkou a který byl rovněž předložen spolu se zásadami zákona, politickým, ekonomickým a právním rozbohem poslanců ČNR. Očekávám od Vás, že svými náměty, připomínkami i stanovisky obohatíte návrh zemského zřízení o nové rozměry. Slibů už bylo dost, nyní nastal čas činů. Jedno přísloví říká, že z dobrých úmyslů je vydlážděná cesta do pekla. Naši povinností, jako poslanců Jm KNV je, abychom dostáli nejen svým slovům, ale i závazkům. Náš závazek, vyjádřený schváleným usnesením v únoru t. r. zněl "obnovit samosprávu pro historické země Čechy a Moravu se Slezskem".

Děkuji za pozornost.

DISKUZNÍ PŘÍSPĚVKY POSLANCŮ

Helena Darmovzalová, poslankyně Jm KNV

Vážené poslankyně, vážení poslanci,

otázky projednávané dnešním plenárním zasedáním, týkající se zemského zřízení, jsou aktuální a naléhavé i pro oblast činnosti naší komise - komise obchodu a cestovního ruchu.

Vždyť podmínky a úroveň vnitřního trhu dokáží výrazně formovat názorovou hladinou občanů a bohužel zejména na Jižní Moravě byly tyto podmínky dlouhá léta, ne vinou kraje, jedny z nejhorších v České republice. Přitom výsledky dosahované obchodními podniky zejména v maloobchodním obratu byly naopak velmi dobré.

Jihomoravský kraj byl stále na okraji zájmu centrálních orgánů, přestože jako kraj produkční nedostával zpět adekvátní podíl rozdělovaných fondů. Situace došla tak daleko, že v Praze byla populární anekdota, že Brno je město hrdina, protože je 20 let nikdo nezásobuje a přesto tam lidé žijí. Není tedy divu, že nálady veřejnosti právě ve vztahu k nespravedlivému centrálnímu rozdělování fondů i prostředků byly a jsou velmi negativní. Projevilo se to výrazně i při projednávání problematiky obchodu plenárním zasedáním v loňském roce.

Proto mohu potvrdit za celou komisi obchodu a cestovního ruchu, že plně podporujeme požadavky na zemské zřízení, které je podle nás zárukou odstranění přehlíživého systému centrálního řízení, zárukou rozvoje i celé oblasti obchodu a služeb.

Jsmo přesvědčeni o tom, že zdroje, které budou vytvořeny na teritoriu Země Moravskoslezské budou po nezbytných odvodech podstatně vyšší než ty, které oba moravské kraje získávaly z centra.

PhDr. Pavel Balcárek, poslanec ČNR

Vážená paní poslankyně, vážení páni poslanci!

Jde vlastně o provolání, abych to tak úvodem přiblížil, k poslancům ČNR, o provolání poslanců ČNR za Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnost pro Moravu a Slezsko, o provolání k poslancům zvoleným v moravských krajích.

Je trochu udivující, že tedy vidím tak málo kolegů - poslanců z ČNR. Předpokládám jsem účast Dr. Dagmar Burešové, předsedkyně ČNR i premiéra naší vlády a mrzí mě, že tady nejsou.

Vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci!

Většina obyvatel Moravy a Slezska právem očekává, že v rámci naší demokratické revoluce dojde k nápravě zločinu, spáchaného komunistickým režimem na Moravskoslezské zemi jejím zrušením k 1. lednu 1949. První kroky byly již učiněny. Mám tím na mysli odsouzení tohoto nedemokratického totalitního aktu v usnesení ČNR ze dne 15. 5. 1990, provedeného ve shodě s usnesením federálního shromáždění CSFR ze dne 9. května o obnově samosprávy Země moravskoslezské. Mám tím na mysli i usnesení ČNR z 3. července t.r., které obsahuje výzvu poslanců ČNR ke spolupráci vlády ČR s poslanci ČNR při realizaci restituce zemí české a moravskoslezské v rámci prací na nové ústavě české republiky. Přes tyto viditelné úspěchy však nemůžeme být spokojeni. Projednávání návrhu zákona na zemské zřízení, podané našimi poslanci HSD-SMS předsednictvu ČNR před více než měsícem - dne 21. srpna, je neustále odsouváno a má být na pořadu předsednictva již jen jako námět až k 30. listopadu t.r.. Jsme tímto postupem pobouřeni, stejně tak jako masy našich voličů. Znepokojuje nás však i další věc. V nejbližší době bude plénum ČNR (9. a 10. října) projednávat návrh zákona o okresních úřadech. Jeho přijetí by bylo bez současného přijetí zákona o zemském zřízení v ČR krokem zpět; posílilo by výrazně byrokratické centrum státní moci na úkor nižších článků řízení, stalo by se signálem pro vytváření desítek expozitur pražských ministerských úřadů po celém území Moravy a Slezska, což by znamenalo nebyčejné zbytečné státního aparátu v celé ČR. Máme oprávněné obavy, že se připravuje alespoň na příští dva roky zcela bezprecedentní situace v dějinách českých zemí, která vážně poškodí zejména obyvatele Moravy a Slezska, během níž bude zvýšenou měrou pokračovat diskriminační těchto historických zemí v oblasti ekonomiky, kultury apod.

Prohlašujeme, jako poslanci za HSD-SMS v ČNR, že v historii Moravy a Slezska nenajdeme jediný příklad, že by se Moravané, resp. i Slezané dobrovolně vzdali ve svém národním vrcholném legislativním orgánu svých programových cílů, myšlenek a ideálů, s nimiž vytáhli v předvolební kampani do boje za obnovení svébytnosti své země.

Vyzýváme Vás snažně, vážené paní poslankyně a vážení páni poslanci ČNR a dalších orgánů, braňte s námi v parlamentě do posledního dechu ohroženou demokracii proti totalitním představám centristů, kteří jsou přesvědčeni, že existence zemí s vlastním zřízením, prověřená u nás jak minulostí, tak současnou praxí v sousedních vyspělých zemích, je dnes již přežitkem. Protestujeme proti liknavosti vlády a jejich orgánů při realizaci myšlenky zemského zřízení, zakotvené v programovém prohlášení vlády ČR z července t.r., protestujeme proti úmyslu vlády ČR až v polovině příštího roku rozhodnout o správním uspořádání republiky a vyzývá-

me Vás k podpoře urychlené realizace zemského zřízení ještě do listopadových komunálních voleb. Odkládáním projednávání návrhu zákona na zemské zřízení, které podali poslanci za naše HSD-SMS v ČNR, vzniká přeexponovaný moravský nacionalismus a napětí na Moravě, který odmítáme. Vzniknou tím však též značné ekonomické škody pro celou republiku i federaci závaděním bezprecedenčních ministerských expozitур na území Moravy a Slezska místo úspornějšího zemského zřízení počítajícího s existencí zemského úřadu bez existence ministerstev.

Nedopusťte, aby Morava a Slezsko zůstaly v následujícím období - blíže nespecifikovaném - po osmi letech svébytnosti bez samosprávného orgánu.

Zdenka Slavíková, poslankyně Jm KNV

Vážené paní poslankyně, vážení poslanci, vážení hosté,

předkládá se nám návrh zákona, který odstraňuje centralismus a nastoluje zásady samosprávy, zemské zřízení historických území Čech, Moravy a Slezska a statut země Praze.

Přijetím zákona by se Moravě a Slezsku dostalo postavení odpovídajícímu historickým skutečnostem, sociologicky a ekonomicky odůvodněným nárokům obyvatel na vlastní správu země, v níž pracují a žijí. Jde o obnovení vlastní identity k obci i k zemi, která je pro nás domovem. Podporuji všechny snahy o vytvoření vlastních zákonodárných a výkonných orgánů a vytvoření takové finanční soustavy, jež by dokázala zabezpečit trvalý rozvoj všech obcí na daném území. Varianty centralistického řízení z Prahy se mohou stát osudnou chybou. Jednání na dlouhé lokte odradí i největšího optimistu. Samosprávný systém zemského zřízení vylučuje byrokratickou moc státního aparátu a zpružní správu věcí veřejných v místě samém. To všechno už jsme v různých obměnách slyšeli. Nechtěla bych, aby moje vystoupení bylo vysvětlováno šovinistickým postojem. Mám ráda Prahu, krásnou a výstavnou, navštěvovanou a obdivovanou zejména zahraničními turisty, ale ráda bych takové viděla i Brno, stejně jako Slezané Ostravu, stejně jako ostatní obyvatelé svá města, ať už v Čechách nebo na Slovensku.

Znovu se ale vracím k návrhu zákona. S velkým pobouřením jsem si před týdnem přečetla v Rovnosti článek o skutečnosti předložení návrhu změn zákona Společností pro Moravu a Slezsko a jak se zachovali ostatní poslanci z Moravy a Slezska. Citují: "Změny a doplňky ústavního zákona, navržené poslanci Hnutí za samosprávnou demokracii byly nakonec zamítnuty. Ve Sněmovně národů dokonce jen rozdílem jednoho hlasu. Bohužel všichni poslanci OF v Moravy hlasovali proti a až na tři hlasovali proti také komunističtí poslanci. Ani větší část poslanců za KDU návrh nepodpořila. Přitom jak OF, tak KDU si těsně před volbami dali Moravu do volebního programu a KSČ od

Tolik z novin.

Bylo rozhodnuto, že otázka zemského zřízení patří výlučně do pravomoci České národní rady. Ale nedávno poslanci České národní rady z Moravy a Slezska za OF vydali stanovisko, že v přípravě zemského zřízení je třeba seriózně prozkoumat všechny názory a podněty, představy v jednotlivých regionech České republiky a očekávané výsledky práce vládní komise pro zemské zřízení. Vládní komisi předsedá premiér pan Pithart. Jsem přesvědčena a jistě nejen já, že pan premiér, poslanec zvolený za Jihomoravský kraj, podpoří oprávněné požadavky obyvatel Moravy, i když kandidoval za OF s koordinačním centrem v Praze. Bohužel nám nevysvětlí, neřekne, nepředloží svá stanoviska, dal přednost jinému jednání, než se zodpovídat svým voličům na Jižní Moravě. Od zřízení vládní komise nebyla doposud zveřejněná ani jediná, třeba jen dílčí zpráva z činnosti této komise. Pouze v pátek byla předložena kusá zpráva, že začíná pracovat tato komise a že ještě v průběhu volební kampaně budou výsledky této komise předloženy. Kdy? To budeme postaveni až před hotovou věc? Jak mají obyvatelé na Moravě věřit, že nebudou znovu podvedeni, tak jako v době, kdy byly historické země Moravy a Slezska sloučeny do jednoho celku a podruhé, kdy bylo zrušené zemské zřízení a došlo k ustavení krajů centralisticky řízených. Cožpak obyvatelé na Moravě a ve Slezsku nedali v červnových volbách dostatečně najevo co si přejí? Jak vypadalo centralistické řízení všichni víme, tak tedy proč nedat šanci nové formě řízení. Ať se vláda věcí lidu opravdu vrátí do jeho rukou.

Závěrem snad už jenom jako perličku. Při zřízení federálního vysílání Československé televize vyhlásil ředitel televize pan Kantůrek, že toto vysílání bude tvořeno podílem dle počtu obyvatel. Kam se poděl díl čtyř milionů obyvatel Moravy a Slezska, když v hlavních večerních zprávách a vůbec ve federálním vysílání se objevíme opravdu jen sporadicky. Je to snad proto, že se brněnské a ostravské studio nebere vážně a pro výjezd z Prahy jsme příliš daleko? Jistěže do dvaceti minut nelze vměstnat mnoho, ale určitá pravidla by měla existovat. Zdůrazňuji to proto, poněvadž nejen televize, ale i některé další sdělovací prostředky, s výjimkou Rovnosti, dávají málo prostoru dění v našem regionu proti ostatním částem naší republiky a když ano, stává se i to, že podání vyzní nepřátelsky, šovinisticky. Takový přístup k upevnění svornosti občanů československého státu nepřispěje, ale vyvolá zcela opačné nálady.

MUDr. Aleš Huvar, poslanec Jm KNV

Vážený pane předsedo, vážené poslankyně, vážení poslanci,

dovoluji mi abych se k projednávané problematice vyjádřil z pohledu zdravotní komise Jihomoravského KNV. Na úseku zdravotnictví připravujeme

rozsáhlou organizační reformu včetně řídicích činností. Má řešit stagnaci našeho zdravotnictví a vytvořit předpoklady pro jeho vyšší úroveň a efektivnost. Je rozdělena do několika etap pro několik nejbližších let. V současné době připravujeme zrušení krajského ústavu národního zdraví, následovat pak bude i rušení okresních ústavů národního zdraví. Místo těchto organizačních celků bude z jejich dosavadních zdravotnických zařízení vytvářet velký počet samostatných právních subjektů. Jejich zřizovateli budou především okresy nebo města, případně ministerstvo zdravotnictví. Hrozí zde vzniknout velké vakuum aspoň přechodně pokud jde o řízení a správu fakultních nemocnic a velkých odborných léčeben. Jsou to zařízení s ročními miliardovými rozpočtovými náklady. Spolu se Severní Moravou jde o šest krajských nemocnic, dále psychiatrické léčebny, rehabilitační ústavy atd.. Nedomníváme se, že by byla účelná jejich správa ze strany okresních úřadů, neboť mají krajskou až celorepublikovou územní působnost a jsou finančně nesmírně náročné. Nebylo by vhodné ani jejich řízení přímo ministerstvem pro jeho složitost, obtížně zvládnutelnou na dálku až z Prahy a vedoucí k neúnosnému centralismu. Zajišťování zdravotnických služeb občanům považujeme za jednu z nejcitlivějších oblastí. Jejich plynulost a odborná úroveň nesmí být v nejmenším narušena a to ani v průběhu strukturálních úprav. Proto nesmírně záleží, aby provoz těchto zařízení, jejich další rozvoj byl finančně, materiálově a organizačně náležitě zabezpečen. Jsme proto názoru, že po zrušení KNV a KÚNZ je nezbytné, aby řízení velkých zdravotnických zařízení a jejich superspecializací s krajskou respektive nadkrajskou působností bylo uskutečňováno na úrovni zemského orgánu státní správy. Vedou nás k tomu např. takové poznatky, jako tendence některých okresů rušit odborné léčebné ústavy s nadokresní rajonizací, aby jimi v budoucnosti nebyly finančně zatěžováni. Velmi nedobré zkušenosti máme i s centrálním řízením zdravotnických zařízení z republikové úrovně. Můžeme to dokumentovat na nám všem dobře známých dlouholetých nepříznivých disproporcích ve vybavenosti zdravotnictví našeho kraje, zejména nemocničními lůžky, nejnižšími průměrnými mzdami zdravotnických pracovníků atd.. Řadu let marně uplatňujeme požadavky na vyšší rozpisy centrálně bilancovaných úzkoprofilových léků na úroveň odpovídající relaci na počet obyvatel kraje. Nedovedeme si představit, kdo by tyto problémy projednával a řešil do budoucna v hierarchickém systému okres - ústřední orgán.

Je řada dalších věcí, které z hlediska budoucích kompetencí zůstávají nezodpovězené. Máme například krajské znalecké komise, které přezkoumávají správnost léčebných postupů a případně podezření z poškození života nebo zdraví nemocných. Případný přesun této kompetence na okresy, nezbytně vyvolá zvýšenou nedůvěru občanů v objektivitu, neboť okres bude přezkoumávat v případě pochybení vlastních zdravotnických zařízení.

Přesun této kompetence na ministerstvo rovněž nepřipadá v úvahu pro ne-zvládnutelnost značného počtu těchto případů a s předpokladem řady osob-ních šetření a jednání a složitost zajišťovaných podkladů. Takové řešení by nemělo obdoby nikdy v historii.

Znovu proto zdůrazňuji, že nevidíme jiné východisko, než přenést tyto činnosti na zemskou úroveň. Přitom ve zdravotnictví musí být zabez-pečena kontinuita výkonu této správy bez jakéhokoli vaku a to i v me-zidobí, než zemské zřízení bude ustaveno. Je to v zájmu našich občanů, vů-či nimž neseme v tomto směru vysokou odpovědnost.

Dr. Ing. arch. Dagmar Antošová, Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody Brno

Vážení přítomní, paní a pánové,

ráda bych krátce promluvila o státní památkové péči na Moravě a ve Slezsku, přesněji o památkové péči ve vztahu ke samosprávné zemi Moravsko-slezské. Nejprve z hlediska předmětu oboru. Naše Moravskoslezská země je podivuhodný celek, svým přírodním teritoriálním i historickým vymezením tvo-ří skutečnou osu našeho státu. To platí i pro neobyčejně bohatý soubor zde dochovaných památek nemovitých i movitých. Tak hned prvořadě památky archeo-logické dokazují vyspělou kulturu Velké Moravy z doby 7. až 9. století, kdy právě u nás na Moravě byl založen první slovanský stát, prvotní před-chůdce i naší dnešní federativní republiky. Také Znojemska rotunda se svými malbami patrně kompletní dynastie našich prvních panovníků je památ-kou, která svým významem podstatně přesahuje význam regionu a ukazuje po-stavení Moravy i v další ranně přemyslovské tradici, snad dnes, když se řeší otázka Moravy a Slezska se podaří zajistit nestranný a hlavně důsled-ný archeologický výzkum této jedinečné památky až do konce. Jeho výsledek by mohl přinést závažnou revizi dosavadního pojetí našich dějin a posunout dějinnou kontinuitu před zatím uznávaný historický počátek. O jedinečnosti Moravy a Slezska v památkové péči však hovoří kromě těchto nejstarších památek zcela specifický duch naší hmotné kultury otevřené na Moravě opro-ti Čechám tradičně více k antickému jihu a ke středomoří. Ve Slezsku opět hovoří svérázným jazykem našeho severu. Nejsou to jen památky tzv. lidové architektury a kultury jejich nezaměnitelnost tzv. folklóru, na Moravě ješ-tě živého, mluví sama za sebe i dnes. Především sama tvářnost krajiny je od regionu k regionu rozličná. Ale přece na Moravě tvarovaná zcela specificky od gotických sekrálních památek přes nezaměnitelnost historických měst Brna, Olomouce, Opavy až k perlám naší země, naším hradům Buchlovu, Bító-vu, Pernštejnu, Úovu, Šternberku a dalším i zámkům, přes renesanci až k baroku, který snad nejvýrazněji určil tvář naší vlasti, včetně obrov-ských proměn krajinného urbanismu a tzv. historické zeleně. Ani v devate-

náctém století např. soubor neoklasicistických staveb, ani naše 20. století, např. stavby Jurkovičovy v Janáčkových Luhačovicích a jinde, anebo charakteristické památky technické kultury nezaměnitelně dotvářejí tvář Ostravska a Zlína vč. eknklávy skvělé brněnské a zlínské moderní architektury nezůstávají za Moravu a Slezsko nic dlužny světu a staví nás právem na úroveň svéprávného kulturního celku skutečné historické země, jejíž kontinuita byla tak hrubým způsobem porušena v čase triumfující totality a která nyní po více než čtyřiceti letech se dožaduje své satisfakce a znovuobnovy jako samosprávný celek, přičemž uchování paměti o své svébytnosti si střeží a i nadále hodlá střežit především v kvalifikované ostraze svých památek.

Nyní si však položíme otázku, zda a jakým způsobem je a měla by nejlépe být památková péče u nás na Moravě nadále zajišťována. V tomto smyslu se nemůžeme spokojit s centralistickým dědictvím totality, která si osobovala rozhodovat o moravských památkách z centra, často ne dost kvalifikovaně anebo bezradně. Bohužel ještě zcela nedávno se to projevilo už za nových poměrů např. autoritativním dožadáním řešení problematiky lednicko-valtického areálu z centra a po půl roce prodlení navrácení téhož neřešeného problému zásadní povahy zpět k nám na Moravu do regionu. Tuto okliku bychom si rádi napříště ušetřili. Přitom Morava a Slezsko mají zde v péči o památky jednoznačně svébytnou a svépravnou tradici - samosprávnou. Ještě v hlubokých dobách rakousko-uherska za časů vynikajícího památkáře Maxe Dvořáka pochovaného u nás v Hrušovanech nad Jevišovkou, byla Morava po památkové stránce spravována vlastním zemským památkovým úřadem brněnským. Jeho samozřejmým dědicem byl pak památkový úřad pro Zemi moravsko-slezskou v dobách mezi dvěma válkami, který fungoval vlastně až po sám práh totality. Ale i přes všechnu nepřízeň doby obhájila si aspoň v torzu moravská památková škola v Jihomoravském kraji, ale dílčím způsobem i v Olomouci, Šumperku a jinde své samostatné postavení. Např. brněnské krajské památkové středisko bylo v letech šedesátých a z části i v sedmdesátých nepochybným a obecně i v zahraničí uznávaným vzorem této disciplíny, zejména pak z hlediska praxe, kde nejde jen o četná mezinárodní sympozia a podněty konané z jeho iniciativy, např. k moderní architektuře a další, ale i přirozený odborný respekt plynoucí z četných zodpovědných výsledků památkových restitucí a jiných realizací, ale především o akceschopnost tohoto útvaru danou z jedné strany soustředěnou péčí o soubor státních hradů a zámků tohoto našeho národního pokladu, jež se nyní snaží nově definovat zákon a z druhé strany pak vytvořením, a dnes už čtvrtstoletou praxí osvědčených brněnských krajských konzervačních dílen, památkových dílen, které ve své komplexnosti a soustředěnosti dokázaly zajistit celou

řadu nejnáročnějších realizací, zejména právě při péči o veřejnosti zpřístupněné památky, státní hradby a zámky. Tímto svým zázáemím, soustředěnou péčí o vybrané památky ve vlastní správě, totalitou z části svévolně narušené, uchováním rukodělné paměti v práci vysoce specializovaných řemesel, dílen, ale i celou nutnou infrastrukturou především celozemským archívem plánovým a mapovým, a dnes mnohadesetitisícovou svazkovou knihovnou a v neposlední řadě i týmem odborníků, z nichž někteří působí v širší kultuře, např. při výuce na Karlově univerzitě, hlásí se dnes přirozeně brněnské středisko ke koncepci celozemské správy památek na Moravě a ve Slezsku odsud, tj. z obnovené samosprávné Země moravskoslezské.

Je přirozené, že tak velká země bude muset být spravována obdobně s českým zřízením ještě i dílčími regionálními památkovými úřady, brněnským, olomouckým, ostravským popř. opavským. Ale vrcholně bychom si měli rozhodovat o moravských a slezských památkách také po stránce odborné sami na Moravě a ve Slezsku. Počítáme přitom i nadále se svébytným, po desetiletí osvědčeným modelem co možná komplexně rekonstruované správy vybraných objektů hradů a zámků v přímé péči ministerstva kultury až do doby zřízení zemského památkového úřadu, v návaznosti na obnovené samosprávné zemské zřízení potom co nejvhodněji ve správě regionálních památkových úřadů a ve vrcholově metodickém výkonu ze strany památkového zemského úřadu pro Moravu a Slezsko.

Jakkoliv jsme si vědomi, že v novém trhovém hospodářství musí i tak vysoce specializované dílny jako jsou nynější brněnské památkové dílny nověji s působností pro celou Moravu fungovat jako výrobní podnik, tedy mimo sféru rozpočtovou či příspěvkovou, přece se domníváme, že lze statutárně od jejich zřizovatele, jímž by měl být zemský úřad, zajistit jejich fungování alespoň přednostně v památkové sféře pro níž jsou předurčeni svým vyškolením i nenahraditelnou jedinečnou vysokou odbornou kvalifikací. Toto je jen velmi hrubý pohled na problematiku památkové péče na Moravě a ve Slezsku o jejíž svébytnosti, doložené tisíciletím a ještě několika staletími navrch co do naší historické tradice, nemůže být pochyb pro jejich specificky moravské k potřebám Moravy a Slezska obrácené podobě mluví nejen skoro celá stoletá tradice moravského někdejšího "denkmálanu", ale především osvědčená zažitá praxe ověřená vzor vši totalitě, skutečnými výsledky, jichž bylo dosaženo jen za cenu respektování specifických místních podmínek. To se tím více týká v nových podmínkách i celé Moravy a Slezska.

Zuzana Toufarová, poslankyně Jm KNV

Dámy a pánové, vážení hosté,

není nic jednoduššího, lacinějšího a populárnějšího než nekriticky souhlasit se vším, co zde dnes bylo řečeno. Jistě mi dáte za pravdu, že k tématu, kte kterému bylo dnešní plenární zasedání svoláno, bylo řečeno v poslední době mnoho rozporuplných stanovisek a provolání. Ráda bych k této otázce vyjádřila několik obecných stanovisek. Ozývají-li se kdekoliv na Moravě nesouhlasná stanoviska, plyne tento nesouhlas hlavně z naprostého rozumu rozumem diktovaného nesouhlasu s formami, jak jsou často tyto otázky prezentovány. Jen zřídka jsme svědky ultimativních požadavků. Je-li tato forma používána, musí nutně vzbudit nesouhlas, neboť jakékoliv ultimátum omezuje svobodu rozhodování a odborné posouzení problému. Dnes a denně zaznívají a konec konců i úvodním projevem pana předsedy zazněly chmurné prognózy toho, co se teprve rodí. Ať už je to samostatnost obcí, privatizace apod.

Domnívám se, že tyto prognózy pouze přispívají k vytváření atmosféry strachu. Jistě uznáte, že v této atmosféře je silně omezena přirozená tolik potřebná tvůrčí práce.

A na závěr mi dovoluete vyjádřit čistě subjektivní dojmy. Zdá se mi, že neustále opakované zdůrazňování existence pražského centralismu obratně odvádí pozornost od skutečných příčin a skutečných viníků našeho neradostného současného stavu. A často tvrdošíjně prosazování otázek, které dle mého názoru je na místě nastolit a pod veřejnou kontrolou trvat na jejich řešení na pořad jednání zastupitelských orgánů, způsobují retardaci práce těchto zastupitelských sborů a váží vzácný čas potřebný k nutným legislativním úpravám. Pro mé chápání jevů je naprosto protimyslné, že největší apely na nebezpečí centralismu se ozývají z půdy krajského národního výboru a často z úst lidí, kteří právě byli pevným článkem tohoto centralismu v minulosti. Tento pocit vyjadřuji na základě zkušenosti člověka který patnáct let pracoval v organizaci řízené národním výborem. Domnívám se, že by hlavně členům zastupitelských sborů více náležela větší dávka kritické důvěry a ne tato často uměle vyvolávaná atmosféra nedůvěry k nově se rodícím věcem. Považuji za nesolidní a zavádějící, když někteří mí předřečníci citují pasáže z prací na návrhu ústavu a prezentují je jako návrhy legislativní.

Dovoluete mi dále, abych odbočila od hlavního tématu dne a využila přítomnosti členů vlády k apelu na přijetí zákona o ochraně životního prostředí. V mé denní poslancecké práci citelně postrádám existenci právního podkladu k uplatnění škod na životním prostředí proti skutečným viníkům. Soudně lze uplatnit pouze nárok soukromníka proti organizaci, nelze například aby místní nebo městský národní výbor hromadně uplatnil

nápravu škod za poškozené pozemky ve svém katastru. Zvláště v době organizačních změn je nesmírně nutné, aby byly tyto nároky uplatněny právní cestou, aby v případě rozpadu organizace viníka alespoň povinnost plnění přešla na jeho právního nástupce, jinak veškeré úsilí ochránců životního prostředí vynaložené na nápravu škod přijde vniveč.

JUDr. Antonín Mimochoдек, předseda VLK Jm KNV

Vážený pane předsedo, vážené poslankyně, vážení poslanci,

mívám někdy pocit, že jsme zasaženi někdy více, někdy méně - virem nedůvěry, který se s neúprosnou naléhavostí hlásí k životu tehdy, jestliže se děje něco nového, přicházíme-li s iniciativou, jež má prolomit zažitě návyky a způsoby, zejména jsou-li tyto označeny puncem oficiality. Hlásíme-li se slovně k demokratickému světovému názoru, je naší povinností mít odvahu i potřebu naslouchat jiným názorům a překonávat v sobě apriori nesouhlas a někdy i odpor k jinému pohledu na svět, lidi a věci kolem sebe, než je ten můj. Nabývám dojmu, že ostrá kritika šířená sdělovacími prostředky i ústy některých politiků v otázce Moravy a Slezska, je právě z rodu nedůvěry, nás ve své jednostrannosti zaslepuje a brání nám vidět jiné souvislosti než ty, jež nám diktuje podvědomý strach živý nedůvěrou a podezříváním.

Dovolte mi, abych se s Vámi zamyslel nad oprávněností a opodstatněností argumentů, skrze něž je samospráva Moravy a Slezska zatracována jako málem hnutí rozkladné a nejednou se přičiňením nadaných novinářů dostává do polohy humorně laděných fejetonů, v nichž brat Moravan povahy boдрé, leč ducha těžkopádného sní na sloudku dobrého vína o lepší vizi země Moravsko slezské. Vtipný autor přitom netuší, že i tak nám Moravanům pomáhá, protože, zatímco brousil hrot svého pera, nestačil postřehnout, co Albert Schweitzer už dávno věděl, že totiž osudem veškeré pravdy je, že je zesměšňována dříve, než je poznána.

Přejdeme ale od poezie k životní próze. Už několikrát jsem se dočetl, že to, o co Morava se Slezskem usilují, je rozbíjením čs. státnosti. Bylo by na místě, aby autoři takových názorů pozorněji volili slova. Rozbití státnosti by bylo na místě za předpokladu, kdyby Morava se Slezskem usilovaly o vlastní státní útvar, či jejich začlenění do jiného státu. Že tomu tak není, je myslím zbytečné zdůrazňovat. Morava se pouze velmi kultivovaně a zatím dost nasměle hlásí k tomu, co k ní od nepaměti až do r. 1949 patřilo. Morava pouze usiluje o hospodářský, kulturně, historicky, geograficky i etnický zdůvodněnou samosprávu. Platí-li, že základem společnosti je rodina, pak základem státu jsou její územní jednotky, jejichž prosperita a funkčnost jsou nejlepší známkou dobře fungu-

jícího státu. A o to nám jistě všem jde. Aktivity Moravy směřují k tomu, aby její území a moravský dělný lid se staly svéprávným subjektem česko-slovenské státnosti, nikoliv jen poslušnými, pasívními vykonavateli vůle centrálních úřadů.

Není ani nemůže existovat jediný důkaz o tom, že v oficiální rovině se moravská otázka nastoluje rozbíječsky. Naopak až příliš často bývá zdůrazňováno, že Morava se Slezskem mohou plnit tolik potřebnou úlohu svorníku mezi Českou zemí a Slovenskem.

Moravanství je často přisuzována úloha separatismu a šovinismu. Separatismem se nazývá hnutí za oddělení. Mají-li požadavky Moravy charakter oddělení se či vyčlenění, je otázkou na niž si dokážeme dát odpověď každý sám. Usiluje-li Morava o oddělení pak nikoliv z ČSFR, ale od centralistického způsobu řízení ústředními úřady. Samosprávná Morava je splynutím tradic a historie s moderním evropským trendem, o jehož užitečnosti nás mimo jiné přesvědčilo i Východní Německo. Samosprávné uspořádání je nejen voláním po větší samostatnosti v rozhodování svých věcí, ale současně také přihlášením se k větší odpovědnosti, jež má odlehčit ústředním orgánům tíhu břemene, které mu leží na ramenou a uvolnit jim tak ruce k práci obecnější a koncepční, pro niž jsou tyto orgány vlastně ustaveny.

Jsme-li současně označováni jako šovinisté, sluší se poznamenat, že šovinismem rozumíme vyhocení nacionálního cítění, přihlášení se k národnostní vyjímečnosti. Ať přemýšlím, jak přemýšlím, nepamatuji se, že by projevy moravské vyjímečnosti byly alespoň cítit v kuloárech moravských iniciativ, natož na oficiálních místech. Má-li z Vás někdo jiné, konkrétní poznatky, budu rád, když tento můj názor zkoriguje. Dějiny nacionalismu a šovinismu ale ukazují na jednu možno říci zákonitost, že totiž jedním z jejich zdrojů je přezíravý a nadřazený nadhled jednoho národa vůči druhému, jednoho národa vůči jiné etnické skupině. Praxe Ameriky nám potvrdila, že etnické či regionální problémy se řeší neefektivněji v zárodku, aniž by přešly do masového odporu anebo dostaly jinou konkrétní podobu. Nebojme se tyto osvědčené pravdy a způsoby přijímat - vyplatí se nám to.

Táží se v této souvislosti, z jakých pramenů autoři označují moravanství jako šovinismus čerpají, o co se opírají. Neslouží jim toto pejorativní označení pouze jako účelově laděný argument? Někde jsem četl a kupodivu se to vyskytuje na více místech, že úsilí o zemské zřízení není prý ničím více ani méně než nahrazením centralismu pražského centralismu brněnským. Je tomu opravdu tak? Kdyby nositelé tohoto tvrzení pozorněji prostudovalo programové zásady samosprávné Moravy a Slezska, jistě by se na několika místech dočetli, že cílem moravského úsilí není centralismus jako metoda řízení a strukturování mocenských orgánů, ale

důsledná samospráva, a to je pojem diametrálně odlišný. Dokonce by tam našli to, že Morava se zasazuje o princip tzv. policentrismu, tj. aby dle specifických místních podmínek vznikaly a rozvíjely se na různých místech Moravy a Slezska střediska hospodářského, kulturního a společenského života. Princip policentrismu není preferencí místa ale rozumu.

Poněkud logičtější se jeví tvrzení, že dnes stojí naše společnost před úkoly daleko složitějšími a z hlediska časového aktuálnějšími než je samospráva Moravy. Na předním místě je uváděna ekonomika a upevnění demokratického systému.

Dovolím si i tady malé zamýšlení. Je samospráva něco více nebo méně, než demokracie? Rozhodně není. Samospráva je pouze jednou z hodnot demokracie. A proto nelze jedním dechem mluvit o demokracii a otázku samosprávy posouvat na druhou kolej. Protože samospráva, to je i aplikování demokratických zásad na strukturování územních jednotek a vymezení jejich kompetencí a pravomocí. Racionálně fungující státní správa tvoří v moderních státech jeden z předpokladů prosperujícího hospodářství a celé infrastruktury. Jakákoliv reorganizace a restrukturalizace státní správy nese s sebou z počátku riziko správního kolapsu. Proto je nanejvýš užitečné, probíhají-li změny tak, aby sledovaly konečný cílový stav. Jakákoliv provizoria nebezpečí správního kolapsu jenom prohlubují. Nazíráno na věc z tohoto pohledu by bylo užitečtější přistoupit k provádění správní a územní reformě komplexně, bez zbytečných provizorií. Spatřujeme-li jako východisko z dané situace v zemském zřízení a jsme rádi, že k tomuto názoru jsme dospěli nejen my, ale i někteří naši čelní státní představitelé, pak by bylo dnes daleko jednodušší budovat celou soustavu od základu, tj. od samosprávných otcí přes politické okresy až k samosprávné zemi. Obávám se, že podcenění faktoru časové kocrdinace v tomto případě může mít negativní dopad. Nemíním tím to, že bychom měli v rekordně krátkém čase vymezit všechny kompetence, které budou v důsledku decentralizace vznikat. Stačilo by v první fázi načrtnout základní rámec pravidel, která by v čase zrála a dotvářela se. Jsem toho názoru, že ekonomická, správní a samosprávná reforma musí probíhat současně, protože tvoří spojené nádoby, jedna podmiňuje druhou

Vážené dámy, vážení pánové,

dovoliť jsem si malé nahlédnutí z druhé strany. Nepředpokládám, že s nimi budete bezvýhradně souhlasit, budu ale rád, když se nad jejich smyslem každý sám zamyslíte.

Ing. František Homola, poslanec Jm KNV

Vážený pane předsedo, vážení páni poslanci, vážené paní poslankyně,

dovoluji mi několik podpůrných poznámek na dnešní téma, tzn. zemského zřízení, a to z oboru ekonomické téma. V souvislosti s tím, že Česká národní rada připravuje závěrečný účet našeho hospodaření v roce 1989. Závěrečný účet je něco jako ekonomika na dlani. A pro nás Moraváky, kteří se bojí o svoji svěbytnost, o svou ekonomickou samosprávu, to poskytuje zajímavá čísla. Hlavní bych považoval zjištění, že v našem kraji se vytváří větší masa zdrojů, než v jiných částech republiky a také dynamika jejich tvorby je stále ještě mírně nadprůměrná. Na druhé straně vytvořené zdroje jsou ve větší míře intenzivněji spotřebovány v jiných krajích republiky. Já vím, že to není nic nového, domnívám se za to, že na toto téma je potřebné pokračovat a stále o tom hovořit.

Vezměme si nejprve tedy tvorbu zdrojů v roce 1989. Odvody Jihomoravského kraje do republikového rozpočtu, tzn. podnikové odvody, daň z obrátu, daň ze mzdy a správní poplatky činí 26 miliard a ještě něco. Na počet obyvatel kraje je to oproti republikovému průměru o 9,8 % více, což představuje v kraji 2,6 miliard oproti republikovému průměru. Ještě příznivější je tvorba zdrojů u zemědělské daně, kde Jihomoravský kraj odvádí 35 % republikové hodnoty, čili 15,5 % navíc, což je 2,1 miliardy korun.

Druhá kapitola - použití zdrojů - tedy jak jsou nám přidělovány finance z centra České republiky pro naše hospodaření. Vybral jsem pouze náhodou tři materiály, z těch nedostatkových a živořících odvětví, školství, kultura a zdravotnictví. Jsou to nejprve věcné výdaje na školství. Oproti republikovému průměru je nám dlužno 204 mil. Kčs oproti pražskému průměru je to 600 mil. Kčs. Věcné výdaje na zdravotnictví - oproti republikovému průměru je to 218 mil. Kčs, pražský průměr 1,5 miliardy. V kultuře - oproti republikovému průměru - 66 mil. Kčs, oproti Praze 360 mil. Kčs. Provozní náklady školství, zdravotnictví a kultura. Ve školství provozní náklady oproti ČR republiky 272 mil. Kčs méně, oproti Praze 674 mil. Kčs. Zdravotnictví - 400 mil. Kčs oproti republikovému průměru, oproti Praze 2 miliardy 300 mil. Kčs.

Průměrné výdělky v našich hospodářských organizacích - zhruba bychom měli mít o 120 mil. Kčs více, v rozpočtových organizacích - výdělky na posledním místě - z těchto našich 8 krajů, včetně Prahy, zhruba oproti republice o 100 mil. Kčs, oproti Praze 600 mil. Kčs. Příspěvky, organizace, školní statky apod. - "čestné poslední místo" oproti republikovému průměru 150 mil. Kčs, oproti Praze 430 mil. Kčs. Jsou to tedy značně velká čísla, blíží se do finíše. Výdaje na investice rozpočtových

organizací v porovnání s Prahou máme 22,2 % pražského průměru, tzn. že v Praze 5 miliard, u nás 2,2 miliardy. Akce "Z" ovšem naopak, co si musíme udělat sami, také na to dostaneme peníze. Praha 150 mil. Kčs a Jihomoravský kraj zhruba 710 mil. Kčs, což je 2,3x více, ovšem když si to pěkně uděláme.

Já se domnívám, že závěr je jediný. Můžeme říci, že v roce 1989 byl Jihomoravský kraj ošizen o 10,5 miliardy.
Děkuji Vám.

Ing. Sárka Varyšová, předsedkyně Severomoravského KNV

Já budu velice stručná, taky nemám nic připraveno, ale za prvé bych chtěla poděkovat předsedovi, dr. Příkrylovi za pozvání na toto vaše plenární zasedání. Přijala jsem ho ráda a jsem ráda, že jsem se ho zúčastnila. Vás všechny chci utěšit, že také Severomoravský krajský národní výbor si uvědomuje, že správní a samosprávné uspořádání jak je připraveno a má začít fungovat po komunálních volbách, je centralistické, komplexní a bude znamenat velmi problematickou činnost samosprávných obcí. Nechci zastírat, že na Severní Moravě nejsou tendence k zemskému uspořádání tak silné, jak u vás na jižní Moravě. Máme jiné problémy, zejména po jiné, možná více převažují problémy ekologické, které vznikly neúnosným přetížením regionu těžkým průmyslem a v současné době i nejistota podniků spojená s jejich další existencí. Z toho samozřejmě vznikají i sociální problémy. Ale víme, že řešit je musíme tam, kde vznikají. Proto také plenární zasedání Severomoravského krajského národního výboru když v červenci letošního roku také projednávalo obdobnou problematiku, jakou se zabýváte dnes vy, vyjádřilo svým usnesením souhlas s řešením dalšího uspořádání našeho státu zemským zřízením. Já samozřejmě budu informovat naše plenární zasedání o průběhu vašeho jednání a samozřejmě projednám i náměty, které vznikly z tohoto jednání včetně námětu, pokud bude tady přijat ne společně jednání poslanců obou našich krajů.

MYŠLENKY Z DISKuze

Dost se mluví o tom, že chybí česká identita, ale když se objeví moravská identita, tak ta vadí. Přitom moravská identita bez nacionalismu, není separatismem, ale součástí české identity, lépe řečeno identita chybí obyvatelům Čech, doplňuje ji pražská identita, která je u nás považována za nejvyšší. Kam spějeme, když stavíme stát na ministerstvech a národnostech je dnes již jasné. Ale že bychom stát postavili na zemích, jak to činí Německo, Rakousko, což se na Moravě zdůrazňovat nikdy nepřestalo a dnes nás někdo poučuje o něčem, co víme dávno, když přijede se Spolkové republiky Německé, tak to jen odkazuje doslova amatérskou improvizací ve státoprávních otázkách. Či zase nebudeme dbát hlasu občanů, odborníků a žít jen centralismem?

Mí voliči chtějí Zemi moravskoslezskou, kterou je třeba rehabilitovat, je totiž mezi poškozenými totalitním režimem, ale žádají i rehabilitaci boskovického okresu, aby mohli pozvednout své město a jeho region. Co je na tom špatného? Nic, zcela nic. Špatné to bude, když tomu tak nebude. Kdo se za tak plánovanců špatnosti skrývá?

Jiří PADĚRA

Zcela náhodně se mi do rukou dostala tato kniha, cituji:

"Zpráva o veškeré činnosti zemědělsko-technické a vodohospodářské skupiny X. zemského úřadu v roce 1930".

Po jejím přečtení mně přepadla hrůza. Kdo zajistí tuto rozsáhlou agendu, aby konečně vládl pořádek, aby občanům se dostalo spravedlnosti, jak tomu bylo v 30-tých letech. Stovky rozhodnutí, odvolání, místních šetření, akcí vzdělávacích a dalších by mělo zajišťovat centrum? O nás? a bez nás? Nepružnost a otálení při řešení problémů souvisejících např. s ochranou ZPF a LPF ze strany centrálních orgánů se projevuje již mnoho let a stávala se terčem oprávněné kritiky, nejen nižších orgánů státní správy a zainteresovaných organizací, ale především občanů, kteří často čekali mnoho měsíců na výsledek šetření, aby potom obdrželi rozhodnutí zpracované od stolu, bez znalostí místních specifických podmínek.

Ing. František JANŠTA

Nám Moravanům nejde přece o to, abychom se odtřhli od Čech a nebo obnovili Velkomoravsku říši. My jen nechceme být ovečkami v ovčinci s pastýřem a s několika ovčáčkými nahanečci. Samopráva to jest rozšiřo-

vání demokracie jak v oblasti ekonomické, tak sociální. Úpakem by byl pražský centralismus, státní byrokracie a nedostatek demokracie vůbec, který by vytvářel právě ony problémy diskriminace, kterých jako poslanec se otávám.

Nechceme být pro příště již pouze těmi ovečkami v ohradě, ale chceme svobodu a demokracii pro všechny, Moravany a Slezany!

František PŘIBYL

"V zájmu vhodné orientace, nebo správné a účelné orientace našich snah uskutečnit na Moravě, ať už vládní nebo mimovládní referendum, které dá jednoznačný přehled o tom, pro co je většina občanů na Moravě". Domnívám se, že takový hlas by nebylo možné neoslyšet, ale že bude brán tedy vážně v úvahu. Není, jak jsem řekl, rozpor mezi vedením vlády a předsednictvem vlády, zejména rozpor politický tady v těchto ohledech. Tam musíme tedy dosáhnout souhlasu. Buďeme-li opět předkládat jenom návrhy v České národní radě, kde je většina neosouhlasí, nezlobte se na mne, tak to učelíme Moravě asi malou službu. Musíme to brát dohromady a komplexně, konkrétní opatření a konkrétní jednání, konkrétní dialog. Bez dialogu není demokracie.

Ing. Bohumil TICHÝ
ministr vlády ČR

Před volbami do zákonodárných sborů slibovala řada kandidátů, zejména dnešní premiér České vlády pan Petr Pithart, že po volbách budou vyhlášena přání Moravy a Slezska.

Zatím uplynuly delší měsíce odkladů a centrální orgány systematicky připravují likvidaci otou KNV, aniž by pomyslely na obnovu adekvátní náhrady - zemské zřízení. Přitom, máme-li během času vstoupit do svobodné Evropy, jak nás k tomu předvolební plakáty vyzývaly, neměli bychom tam vstupovat se zátěží dvounárodnostních federací. Nacpak, měli bychom si vzít příklad z našich jižních sousedů a zavést, vlastně obnovit zemské zřízení, nejlépe na spolkovém základě, který stírá národnostní problémy.

Zrušení země Moravskoslezské k 1.1.1949 bylo FS i ČNR odsouzeno a zemské zřízení bylo rehabilitováno.

Bohužel nikoliv ve skutečnosti, proklamace zůstaly pouze na papíře.

Domnívám se, že již dnes po devíti měsících odkládání řešení samosprávy Moravy a Slezska skončila doba proseb, žádostí a čekání.

Odráždění ČNR, projednat návrh zákona o zemském zřízení a jeho odsunutí na I. pololetí příštího roku, je pouze dalším pokusem o oddálení řešení našich spravedlivých požadavků, a jelikož od pražského centra již

nelze očekávat ani srahu o pochopení, natož podporu našim požadavkům, navrhuji vám další možný postup a prosím návrhovou komisi, aby zvažila mé podněty a dle možností, aby je zapracovala do dnešního usnesení. Domnívám se, že nastal čas občanské neposlušnosti Moravanů a Slezanů vůči pražskému centru.

Vážným příkladem jsou nám bratři Slováci se svým premiérem p. Mečiarrem.

Jeich požadavky se budou tento týden již potřetí zabývat všechny tři vlády.

A proto navrhuji (pokud jsou v platnosti vaše mandáty)

1. aby vaše plénium a následně i plénium Severomoravského KNV odmítlo zrušení KNV do té doby, než se následně neváže obnovení zemského zřízení;
2. dále navrhuji, aby vaše plenární zasedání dnes opět vzneslo požadavek na obnovu zemského zřízení u České republiky k datu 1.1.1991. Nelze přece bez boje přenechat vládu a pole působnosti expoziturám jednotlivých ministerstev, pomocí nichž mají být Morava a Slezsko spravovány;
3. navrhuji svolat k datu oslav 28. října t.r. do Brna (či do Olomouce) pléna obou KNV, pléna všech ONV z Moravy a Slezska, poslance FS a ČNR zvolené ze Moravy a Slezska (jedná se asi o 2 800 osob) a při této příležitosti vyhlásit obnovení zemské samosprávy Moravy a Slezska. Z tohoto širokého pléna navrhuji zvolit prozatimní moravkoslezský sněm a z vedení obou KNV zvolit vládu země Moravkoslezské, která by jako rovnocenný partner zahájila jednání s vládou ČR i SR o vytvoření Československé spolkové republiky.

Pan prezident Havel řekl, že Morava bude mít jen to co si vybojuje.

Domnívám se, že tento čas nadešel. Už nikoliv slova a sliby, ale jedině konkrétní činy. Jste tomu povinni nejen k sobě, ale svým dětem a vnukům, neboť fenomén Moravy a Slezska je skutečností. Vaši dnešní povinností je zachovat i budoucím generacím Moravu a Slezsko jako samosprávnou zemi a nikoliv, aby zanikla jako pouhé historické pojmy.

Ing. Jiří DRÁPELA
předseda zemského výboru ČSS

Jako představitel jedné z nejstarších kulturních institucí na Moravě a v Brně, stejně jako v celém Československu přispívám do diskuse o zemském uspořádání České republiky. Dříve než se dostanu ke svému příspěvku mi však dovoluňte malé intermezzo. Nezdá se Vám, vážení přátelé, že naše dnešní zasedání je téměř modelovou situací jak bude vypadat situace po listopadových volbách? Byl pozván předseda vlády. Byla pozvána předsedkyně

ČNR. Já se domnívám, že tak významní funkcionáři mají nejméně jednoho svého zástupce, ne-li celou škálu těchto zástupců, kteří měli vyslechnout tyto připomínky.

Ing. František GALE

náměstek ředitele Moravského
muzea v Brně

Dovolte mi, abych své vystoupení uvedl parafrází na úvahu Jana Wericha o středověku jako středu věků, tudíž něčeho pohyblivého v čase. Snažme se, aby z pohledu příštích generací nebyla naše doba označena za dobu temného středověku. Když vezmeme v úvahu, že k prosazení práv národních a územních společenství musí být použito hrozby odtržení od celku, nesvědčí to právě v náš prospěch.

Josef PŘIBYL

Dr. Zdeněk Příkryl, předseda Jm KNV

Než dokončí svoji práci návrhová komise, chtěl bych na závěr diskuze, kterou jste vyslovili svoje názory ke státoprávnímu uspořádání a dalšímu postavení Moravy a Slezska, říct několik poznámek:

Není pravda, že by české kraje nechtěly samosprávu a větší samostatnost, že tyto snahy se vyskytují jen na Moravě. Při jednání pěti předsedů KNV z českých zemí s předsedou české vlády dr. Pithartem o dalším vývoji státní správy se vyjádřili všichni tři přítomní předsedové KNV z českých krajů zcela jednoznačně, že jsou pro zemské zřízení a ujistili pana předsedu vlády České republiky, že jsou připraveni se podílet na řešení těchto otázek. Nejednalo se o jejich osobní názory, tlumožili stanoviska občanů a poslanců. Dali jednoznačně najevo, že je páli stejné problémy, jako nás.

V diskuzi zazněly úvahy o tom, zda samosprávnou Moravu a Slezsko chce "vedení" nebo občané. Proč formulovat otázku, co "vedení chce, nebo nechce"? To jsou výrazy z padesátých let. Myslím, že vedení by mělo respektovat především to, co chtějí občané, co občané potřebují ke svému životu a rozvoji. Pokud mluvíme a myslíme jinak, chováme se jako v minulosti - čekáme, až někdo za nás rozhodne, řídíme se tím, co nám přikáže.

Nakonec ještě k další práci KNV. Krajský národní výbor skončí svoji činnost dnem komunálních voleb, tj. 24. listopadu 1990. Do konce roku budou pak pracovníci i funkcionáři třídit doklady a spisy, a připravovat je k předání dalším nástupcům našich orgánů, nebo k archivaci. Od 1. ledna do 31. srpna 1991 bude na KNV pracovat likvidační skupina v počtu zhruba 50 lidí. Pracovníci, nezařazení do likvidační skupiny, dostanou k 31.10.1990 výpověď. Zatím odešlo asi 35 pracovníků, zbývajícím - jedná se o 150 až 180 lidí - chceme pomoci při hledání zaměstnání.

Likvidací KNV však nezmizí problémy, které se v našem kraji nakupily a které jsme nestačili vyřešit. Chtěl bych vám proto navrhnout, abychom se na posledním plenárním zasedání Jm KNV, které by se mělo uskutečnit v první polovině listopadu, zabývali kromě běžných záležitostí i vytipováním nedeřešených problémů kraje, které bude muset po nás převzít některý nástupnický orgán, ať už to bude město, okres, ministerstvo, nebo některá instituce. Je třeba pokračovat dál v takových akcích, jako je vodovod z Víru do Brna, další využití lednicko-valtického areálu, rekonstrukce divadel v Jihlavě a Uherském Hradišti, výstavba komunikací a řada dalších. Zkrátka sepsat všechno to, co přesahuje rámec možností obcí, měst a okresních zastupitelství. Musíme alespoň tímto způsobem pomoci realizaci těchto věcí, abychom skončili svoji práci s čistým štítem.

ZÁVĚREČNÉ DOKUMENTY

USNESENÍ

Jihomoravského krajského národního výboru
ze dne 15.9.1990 čís. XX/32-22

k návrhu zákona ČNR o zemském zřízení

Jihomoravský KNV

konstatuje,

že přes úsilí rady KNV se dosud nepodařilo plně zajistit realizaci "MEMORANDA poslanců Jm KNV k státoprávnímu uspořádání ČSFR" z února 1990. Dílčím způsobem byly řešeny otázky samosprávy obcí, nebylo nastoleno zvo-
vuobnovení samosprávy zemské.

Příčiny tohoto stavu vidí v neřešení požadavku velké části občanů Moravy a Slezska, poslanců Jm KNV, měst a obcí, ONV obou moravských krajů vládou České republiky a ČNR na předložení návrhu zákona ČNR na vznik zemského zřízení, v dlouhodobém oddalování vzniku samostatné komise vlády ČR pro zemské zřízení;

bere na vědomí,

- a) že z iniciativy poslaneckého klubu ČNR Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnost pro Moravu a Slezsko byl předsednictvu České národní rady předložen iniciativní návrh zákona ČNR o zemském zřízení,
- b) jmenování MUDr. Milana Šilhana prvním náměstkem ministra zdravotnictví ČR s tím, že MUDr. Šilhan nadále zůstává ve funkci neuvolněného místopředsedy a člena rady Jm KNV;

souhlasí

s pojetím předloženého návrhu zákona ČNR o zemském zřízení a vyslovuje podporu jeho schválení v ČNR,

schvaluje

1. úvodní slovo předsedy Jm KNV k přístupům rady Jm KNV k realizaci memoranda poslanců,
2. "Druhé memorandum poslanců Jm KNV k zvo-
vuobnovení zemského zřízení v ČR",
3. výzvu poslanců Jm KNV k poslancům FS, ČNR, politickým stranám, hnutím, společenským organizacím a občanům k znovuvytvoření zemského zřízení na Moravě a ve Slezsku;

ukládá
radě Jm KNV

- a) přijmout konkrétní opatření k zabezpečení kontinuity jednání a prací na vzniku zemského zřízení, jako výrazu samosprávy obcí a, Země moravské a slezské (Moravy) a výkonu kompetencí státní správy zajišťující se znalostí podmínek potřeby jejího rozvoje jako přirozeného historického a územního celku;
- b) zabezpečit vydání sborníku z dnešního jednání;
- c) projednat náměty z diskuze z dnešního plenárního zasedání a zvážit finanční a technické možnosti jejich realizace;

předšedovi Jm KNV

- a) navrhnout předsedkyni Severomoravského krajského národního výboru svolání společného plenárního zasedání obou KNV k posouzení dalšího postupu;
- b) postoupit schválené dokumenty plenárního zasedání vládě ČR a ČNR a přispívat soustavnou publicitou k objasňování návrhů ve sdělovacích prostředcích.

T - do 24. 11. 1990

Provedou: rada Jm KNV
předseda Jm KNV

- Přílohy:** 1. "Druhé memorandum poslanců Jm KNV k znovuoobnovení zemského zřízení v ČR".
2. Výzva poslanců Jm KNV k poslancům FS, ČNR, politickým stranám, hnutím, společenským organizacím a občanům k znovuvytvoření zemského zřízení na Moravě a ve Slezsku.

Zdeněk PŘÍKRÝL
předseda Jm KNV

JUDr. Ivan DOSPÍŠIL
tajemník Jm KNV

DRUHÉ MEMORANDUM

poslanců Jihomoravského KNV

k znovuoobnovení zemského zřízení v České republice

Poslanci Jm KNV se na plenárním zasedání dne 25. září 1990 zabývali prací souvisejících s návrhem zákona ČNR o zemském zřízení. Tyto otázky posuzovali z hlediska vzniku Země moravské a slezské (Moravské a Slezské země).

U vědomí naléhavosti řešení:

poslanci Jm KNV posoudili a zhodnotili současný stav v řešení samosprávného postavení Země moravské a slezské.

Po všestranném a důkladném seznámení se s celkovou situací a v návaznosti na požadavky obyvatel Jihomoravského kraje konstatují, že i přes četná ujištění státních představitelů ČSFR a ČR se otázka moravkoslezská neustále odsouvá a zatímní kroky uskutečněné ústředními orgány neodpovídají naléhavosti oprávněných požadavků obyvatel Moravy a Slezska. Místo řešení sílí tlak v centrálních sdělovacích prostředcích, který samosprávu Země moravské a slezské snižuje a manipuluje s veřejným míněním uveřejňováním nesprávných a chybných informací.

Vzhledem k tomu, že KNV a ONV ukončí svoji činnost dnem voleb, tj. 24. listopadu 1990 t.r., vznikne poprvé v historii Moravy a Slezska bezprecedentní stav, kdy na tomto území, poprvé v historii českého státu, přestanou působit samosprávné orgány s nadobecní působností, připadá nám to paradoxní, ale je tomu tak. Zatímco i od roku 1949 působily s omezenou působností na Moravě a ve Slezsku administrativně vytvořené orgány nadané některými funkcemi oblastního rozvoje, od 24. listopadu 1990 nebude existovat ani toto.

Proti tomuto přístupu a postupu poslanci Jm KNV rozhodně protestují a spatřují v něm přezíravý a necitlivý přístup centrálních orgánů k historicky, ekonomicky i politicky opodstatněným požadavkům Moravy a Slezska. Samospráva Země moravské a slezské je logickým završením samosprávného principu řízení demokratické společnosti, který začíná v obci jako základní územní jednotce.

Požadavek samosprávy není ani separatismem, ani výrazem nacionalismu, natož rozbíjení československé státnosti. Samosprávu Země moravské a slezské chápeme nejen jako princip řízení, ale pokládáme ji současně za významnou hodnotu občanské společnosti, která společně s ostatními prvky a podmínkami demokracie tvoří nedílnou součást jejího demokratického

uspořádání. Nejde o nic více než o důsledné naplnění demokracie v širokém a bohatém spektru jejích hodnot a navrácení toho, co Morava a Slezsko více než 800 let nepřetržitě měly a o co přišly v roce 1949.

Zemské zřízení je i osvědčením státoprvním prvkem v řadě demokratických států Evropy.

Navrhujeme, aby se otázka Země moravské a slezské stala předmětem seriózního a konkrétního jednání. Ve snaze vyhnout se nejrušnějších dohadům a spekulacím navrhujeme uskutečnit k této otázce na území Moravy a Slezska referendum jako demokratickou formu rozhodování občanů o svém dalším osudu. Případně zorganizovat průzkum k této otázce v součinnosti s politickými hnutími a stranami do voleb 1990.

Vzhledem k tomu, že projednání zákona o zemském zřízení spojuje ČNR s příslušným dodržením legislativních podmínek, obracíme se s žádostí na ČNR a vládu České republiky, aby v součinnosti s KNV v Brně a Ostravě rozhodly zřídit prozatímní orgán pro Země moravskou a slezskou k 1.1.1991, který by zajišťoval koordinaci příprav vzniku zemského zřízení na Moravě a ve Slezsku. Navíc požadujeme úměrné zastoupení odborníků z Moravy a Slezska v poradních orgánech ústředních orgánů státní správy.

Jsmo přesvědčeni, že zákon ČNR o zemském zřízení je nezbytné přijmout nejpozději v průběhu I. pololetí 1991.

Plenární zasedání Jm KNV

V Brně, 25. září 1990

(TŘI POSLANKI SE ZDRŽELI HLASOVÁNÍ, OSTATNÍ BYLI PRO
PROTI NEBYL NIČTO)

VÝZVA

poslanců Jm KNV k poslancům FS a ČNR, politickým stranám, hnutím, společenským organizacím a občanům k znovuvytvoření zemského zřízení na Moravě a ve Slezsku

---

Od přijetí "Memoranda poslanců Jm KNV k státoprávnímu uspořádání ČSFR" v únoru 1990, které mělo vést k vzniku samosprávného zemského zřízení a výkonu státní správy na Moravě a ve Slezsku moravskými orgány, nebyly všechny jeho požadavky řešeny ani federálními, ani českými orgány.

Červnové volby do zákonodárných sborů vyjádřily přesvědčivou podporu obyvatel Moravy a Slezska požadavku samosprávného uspořádání těchto historických zemí, které by vytvořilo podmínky k efektivnímu využití jejich ekonomického a duchovního bohatství v souladu s přáním občanů a jejich obcí.

Myšlenka zemského státoprávního uspořádání nachází podporu a ohlas v politických, společenských, hospodářských organizacích a hnutích. Vznikají moravskoslezské svazy, výkonné výbory, moravskoslezská podnikatelská sdružení, zemské kulturní instituce a další.

Plenární zasedání KNV reaguje na tyto skutečnosti tím, že v souladu se svým Memorandem dává plnou podporu projednání návrhu zákona České národní rady o zemském zřízení.

Obracíme se k Vám, poslancům FS a ČNR, představitelům politických stran, společenských organizací a hnutí, na členy organizací o podporu požadavku i na státoprávně zajištěné postavení Země moravské a slezské (Moravy) v našem československém státě. Spojujeme je se znovuvytvořením Země moravské a slezské (Moravy) schválením zákona ČNR o zemském zřízení v nejkratším čase.

V souvislosti s přípravou komunálních voleb Vás vyzýváme k získání takových kandidátů do obecních zastupitelstev, kteří budou schopni rozmnžovat duchovní i materiální bohatství obce, okresu i Moravy a Slezska a důsledně prosazovat jejich potřeby a zájmy.

Plenární zasedání Jm KNV

V Brně 25. září 1990

**ČTYŘI POSLANCI SE ZDRŽELI HLASOVÁNÍ, OSTATNÍ BYLI PRO,
PROTI NEBYL NIKDO**

Informace pro poslance Jm KNV, vydává Zařízení pro tisk a informace
Jm KNV, Joštova 8, Brno, tel.27702,